

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi Maaseutuvirastosta sekä maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Maaseutuviraston perustamisesta maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle. Maaseutuvirasto perustettaisiin hoitamaan Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten toimenpiteiden, yhteisön osaksi rahoittamien maaseudun kehittämistoimien ja näitä täydentävien kansallisten toimenpiteiden toimeenpanotehtäviä.

Esityksessä ehdotetaan myös maa- ja met-

sätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta annettua lakia muutettavaksi. Lakiin tehtäisiin Maaseutuviraston perustamisesta aiheutuvat muutokset.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2007. Esityksen vaikutukset valtion talousarvioon otetaan huomioon valtion vuoden 2007 talousarvioesityksessä.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila.....	4
2.1. Viranomaiset.....	4
Keskushallintotason viranomaiset.....	4
Alue- ja paikallishallinnon viranomaiset	4
Muu maataloustukien hallinto.....	5
2.2. EU-tukien hallintoa koskevat periaatteet.....	5
2.3. Tehtävien hoidon järjestäminen Suomessa	5
2.4. Tilanne eräissä jäsenvaltioissa	7
Yleistä	7
Ruotsi	8
Tanska	8
Irlanti	8
2.5. Yhteisön lainsäädännön kehitys.....	8
2.6. Nykytilan arviointi	9
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	10
3.1. Tavoitteet	10
3.2. Keskeiset ehdotukset	10
4. Esityksen vaikutukset	11
4.1. Taloudelliset vaikutukset.....	11
4.2. Henkilöstövaikutukset	11
4.3. Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	12
Yleistä	12
Toimeenpanotehtävien hoitaminen.....	12
Muut tehtävät	13
4.4. Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	14
4.5. Ympäristövaikutukset	14
5. Asian valmistelu.....	14
5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto	14
5.2. Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen	15
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja.....	15
6.1. Riippuvuus muista esityksistä.....	15
6.2. Muun lainsäädännön uudistamistarve	16
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	17
1. Lakiehdotusten perustelut	17
1.1. Laki Maaseutuvirastosta.....	17
1.2. Laki maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta.....	22
2. Voimaantulo.....	22
3. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	22
LAKIEHDOTUKSET	24
Maaseutuvirastosta.....	24

maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta annetun lain muuttamisesta.....	26
LIITE	27
RINNAKKAISTEKSTIT	27
maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta annetun lain muuttamisesta.....	27

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Esityksen tarkoituksena on uudistaa valtion keskushallinnon rakenteita ja työnjakoa keskittämällä maataloushallinnon suunnittelu-, ohjaus- ja toimeenpanotehtäviä perustettavalle keskusvirastolle, jonka nimeksi tulisi Maaseutuvirasto.

Esitykseen liittyen tarkoituksena on myös jatkaa valtion toimintojen alueellistamista sijoittamalla Maaseutuvirasto Seinäjoelle. Maaseutuvirasto aloittaisi toimintansa Helsingissä toukokuussa 2007. Maaseutuviraston toimintojen siirtäminen Seinäjoelle tapahtuisi vaiheittain vuosien 2008—2011 aikana.

2. Nykytila

2.1. Viranomaiset

Keskushallintotason viranomaiset

Maa- ja metsätalousministeriöllä on valtioneuvostotasolla vastuu maataloudesta ja maaseudun kehittämisestä. Ministeriön toimialaan kuuluvat valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 19 §:n nojalla muun muassa maatalous, maaseudun kehittäminen, metsätalous, kala-, riista- ja porotalous, elintarvikkeiden ja maatalouden tuotantotarvikkeiden turvallisuus ja laatu, eläinten terveys ja hyvinvointi sekä kasvinterveys. Maa- ja metsätalousministeriön tehtäviin kuuluvat maatalous- ja maaseutupolitiikan strategisten kysymysten lisäksi näiden toimeenpanon suunnittelu, ohjaus ja seuranta. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö hoitaa jonkin verran myös varsinaisia toimeenpanotehtäviä, jolloin sille kuuluu yksittäistapauksellinen hallintopäätösten teko ja tuen saajia koskevat tarkastukset.

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus, jäljempänä tietopalvelukeskus, on siitä annetun lain (1200/1992) 1 §:n mukaan ministeriön alainen palveluyksikkö, jonka tehtävänä on muun muassa tuottaa ja julkaiista virallista maatilatilastoa, tuottaa maaseutuelinkeinojen tilastointiin ja tietohuoltoon liittyviä palveluita sekä ylläpitää maaseutuelinkeinorekisteriä. Lisäksi tietopalvelukeskus voi sanotun lain 2 §:n nojalla tuottaa maa- ja metsätalous-

maa- ja metsätalousministeriölle sekä sen hallinnonalan virastoille ja laitoksille talous-, henkilöstö- ja muita hallintopalveluita. Tietopalvelukeskus on tuottanut talous- ja henkilöstöhallinnon palveluita lähinnä ministeriölle. Maataloustukien hallinnon kannalta tietopalvelukeskuksen keskeisiä tehtäviä ovat tukien maksaminen ja maksuja koskeva kirjapito sekä tukien hallinnon ja valvonnan kannalta tarpeellisten tietojärjestelmien kehittäminen ja ylläpito.

Alue- ja paikallishallinnon viranomaiset

Työvoima- ja elinkeinokeskus, jäljempänä TE-keskus, on työvoima- ja elinkeinokeskuksista annetun lain (23/1997) mukaan alueviranomainen, jonka tehtävänä on muun muassa edistää maatilataloutta, kalataloutta ja niihin liittyviä elinkeinoja sekä valvoa niitä koskevien säädösten noudattamista. Edellä mainitun lain 2 §:n nojalla TE-keskus toimii eri hallinnonalojen tehtäviä hoitaessaan asianomaisen ministeriön ohjauksessa ja valvonnassa. Vastaavasti TE-keskus toimii sen keskushallinnon viraston tai laitoksen ohjauksessa ja valvonnassa, jonka toimialaan kuuluvia tehtäviä se on säädetty tai määrätty hoitamaan. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla TE-keskukset vastaavat muun muassa maatalouden rakenne- ja maaseudun kehittämistukien myöntämisestä sekä maatalouden tulotukien valvonnasta. Maatalouden rakenne- ja maaseudun kehittämistoimenpiteiden toimeenpanosta säädetään kansallisesti maaseutuelinkeinojen rahoituslaissa (329/1999), jäljempänä rahoituslaki, ja sen nojalla annetuissa asetuksissa. Maatalouden tulotukien toimeenpanoon sovellettavaa lainsäädäntöä selvitetään jäljempänä.

Paikallisviranomaisina toimivat kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset, jotka vastaavat muun muassa maatalouden suorien tukien toimeenpanosta alueellaan. Kuntien asemasta ja tehtävistä maatalouden tukien toimeenpanossa säädetään maaseutuelinkeinojen hallinnosta kunnissa annetussa laissa (1558/1991). Viranomaisten tehtävistä ja toimivallasta säädetään maatalouden tulotukien osalta Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetussa

laissa (1100/1994), jäljempänä täytäntöönpanolaki, ja kansallisten tukien osalta maa- ja puutarhat alouden kansallisista tuista annetussa laissa (1559/2001), jäljempänä kansallisten tukien laki, sekä niiden nojalla annetuissa asetuksissa. Maatalouden ympäristötuen ja luonnonhaittakorvauksen osalta säännökset sisältyvät rahoituslakiin sekä sen nojalla annettuihin asetuksiin. Edellä mainittujen tukien hallintoon liittyviä toimivalta- ja menettelysäännöksiä sisältyy myös maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annettuun lakiin (1336/1992), jäljempänä tukitehtävälaki.

Muu maataloustukien hallinto

Muita tukien hallintoon osallistuvia valtion viranomaisia ovat 1 päivänä toukokuuta 2006 toimintansa aloittava Elintarviketurvallisuusvirasto, lääninhallitukset ja tullilaitos sekä valtion hallinnon ulkopuolisina organisaatioina Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Suomen Maatalouden laskentakeskus Oy ja Ahvenanmaan maakunnan hallitus. Rakennetukien hallintoon osallistuvat myös luottolaitokset.

Maatalous- ja maaseututukien hallintoon liittyy lisäksi kaksi ministeriön hoidettavana olevaa valtion talousarvion ulkopuolista rahastoa: maatilatalouden kehittämisrahasto ja maatalouden interventiorahasto. Rahastojen hallinnosta säädetään niitä koskeissa laeissa (657/1966 ja 1206/1994) sekä niiden nojalla annetuissa asetuksissa. Maatilatalouden kehittämisrahaston tehtävänä on turvata ja täydentää maatilatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen sekä maaseudun elinolosuhteiden kehittämisen rahoitusta. Maatalouden interventiorahasto on EY:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaisista vientituista, interventiovarastoinnista sekä muista maa- ja kalataloustuotteiden markkinoihin vaikuttavista toimenpiteistä aiheutuvien menojen välikaista rahoitusta varten. Interventiorahastolla ei ole omia varoja, vaan sille on laissa annettu lainanottovaltuus.

2.2. EU-tukien hallintoa koskevat periaatteet

EY:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaisen toimenpiteiden toimeenpanosta vastaavat jäsenvaltiot. Yhteisön lainsäädännössä on

säädetty jäsenvaltioiden velvollisuudesta toteuttaa tietyt yhteisön varojen ja niistä rahoitettujen toimenpiteiden hallinnossa tarvittavat viranomaisjärjestelyt. Tähän liittyen on yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1258/1999, jäljempänä EY:n rahoitusasetus, säädetty jäsenvaltion velvollisuudesta hyväksyä maksajavirasto, jonka tehtävänä on yhteisön varojen hallinnointi. Maksajaviraston keskeisiä tehtäviä ovat maksujen hyväksyminen, maksujen suorittaminen ja maksukirjanpito. Maksujen suorittamista ja kirjanpitoa lukuun ottamatta tehtäviä voidaan siirtää muulle viranomaiselle, vastuun säilyessä maksajavirastolla. Ohjelmakaudella 2000-2006 maatalouden ja maaseudun kehittämiseen EU -tuet rahoitetaan Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahastosta (EMOTR), johon kuuluu kaksi osastoa, tukiosasto ja ohjausosasto. Maksajavirastosäännökset koskevat EMOTR:n tukiosastosta rahoitettavia tukia, joita ovat yhteisen maatalouspolitiikan menot sekä maaseudun kehittämistoimenpiteet, tavoite 1 -ohjelmaan ja Leader+ -yhteisöaloiteohjelmaan sisältyviä alueellisia maaseudun kehittämistoimenpiteitä lukuun ottamatta.

EMOTR:n ohjausosasto on yksi yhteisön neljästä rakennerahastosta ja se osallistuu maaseudun kehittämistoimenpiteiden rahoitukseen tavoite 1 -ohjelmien ja Leader+ -yhteisöaloiteohjelman kautta. Edellä mainittujen ohjelmien ja ohjausosaston varojen hallinnoinnista säädetään rakennerahastoja koskevista yleisistä säännöksistä annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1260/1999, jonka mukaan jokaiselle rakennerahastolle määrättävä maksuviranomainen huolehtii rakennerahaston rahoitusosuuden hakemisesta ja sen jakamisesta edelleen sekä vastaa varojen asianmukaisesta hallinnoinnista. Asetuksessa säädetään myös jäsenvaltion velvollisuudesta nimetä rakennerahasto-ohjelmalle hallinto viranomainen, joka vastaa ohjelman hallinnon moitteettomuudesta.

2.3. Tehtävien hoidon järjestäminen Suomessa

EY:n rahoitusasetuksessa tarkoitettuna maksajavirastona toimivat Suomessa maa- ja

metsätalousministeriöstä maatalousosaston toimeenpanolinja ja sisäisen tarkastuksen yksikkö sekä tietopalvelukeskuksen talousryhmä. Maa- ja metsätalousministeriön maatalousosaston toimeenpanolinjan päällikkö toimii myös maksajaviraston päällikkönä. Tehtäviä hoitaa kuitenkin edelleen kaksi virastoa, maa- ja metsätalousministeriö sekä tietopalvelukeskus. Vastaavalla tavalla on hoidettu EMOTR:n ohjausosaston maksuviranomais-tehtäviä. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö on toiminut Leader+ -yhteisöaloiteohjelman hallintoviranomaisena ja hoitanut varsin pitkälti vastaavia tehtäviä myös muiden maaseudun kehittämistoimenpiteiden osalta siltä osin kuin niiden toteuttaminen on tapahtunut maa- ja metsätalousministeriön hallinnon-alalla.

Tietopalvelukeskuksen talousryhmä hoitaa tukien maksamisen, maksuihin liittyvän kirjanpidon sekä menoilmoitusten tekemisen komissiolle. Tukien hallintoon ja valvontaan liittyy myös huomattava määrä pääosin yhteisön säädösten edellyttämiä tietojärjestelmiä ja rekistereitä, joiden ylläpidosta ja kehittämisestä tietopalvelukeskus on huolehtinut maa- ja metsätalousministeriön kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti.

Suomen maksajavirasto on toiminut Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 32 §:n nojalla annetun sopimusasetuksen perusteella maksajavirastona myös Ahvenanmaan maakunnan osalta. Ahvenanmaan maakunnan hallituksen kanssa on tehty sopimus maksajavirastotehtävien hoitamisesta ja tietojen vaihdosta. Sopimuksen nojalla Ahvenanmaan maakunnan hallitus on hoitanut osan maksajavirastotehtävistä.

Suomessa toteutettavat maatalouden ja maaseudun kehittämisen keskeiset tukijärjestelmät voidaan hallinnon järjestämisen kannalta jakaa tulotukiin, maataloustuotteiden markkinoiden tasapainottamiseen tähtääviin tukiin, maatilatalouden rakenteen kehittämistukiin sekä maaseudun kehittämistukiin. Edellä mainittujen tukien rahoitus voi tulla kokonaan tai osittain EY:n varoista taikka kokonaan kansallisista varoista. Niiden toimeenpano on hajautettu varsin laajasti keskus-, alue- ja paikallistasolle. Varsinaisia toimeenpanotehtäviä ovat tukien hakemiseen, myöntämiseen, maksamiseen, hallinnolliseen valvontaan, takaisinperintään ja seurantaan

sekä tuen saajan luona tehtäviin tarkastuksiin liittyvät yksittäistapauksellista harkintaa ja ratkaisutoimintaa sisältävät tehtävät. Näitä tehtäviä hoitavat eräin poikkeuksin alue- ja paikallistason viranomaiset. Olennainen osa toimeenpanon järjestämistä ovat toimeenpanon suunnittelu, ohjaus, valvonta ja seuranta sekä varsinaisten toimeenpanotehtävien hoitamisessa tarvittavien tietojärjestelmien ylläpito ja kehittäminen sekä tietohallinto. Näistä tehtävistä vastaavat pääosin keskushallintotason viranomaiset.

Maa- ja metsätalousministeriölle kuuluu toimeenpanon suunnittelu, valmistelu, ylläpito, ohjaus ja seuranta. Tehtävät käsittävät muun muassa lainsäädännön valmistelun, toimeenpanoviranomaisten hallinnollisen ja sisällöllisen ohjauksen, tarvittavien tietojärjestelmien ohjauksen sekä toimeenpanoa koskevan raportoinnin. Toimeenpanotehtäviä hoitavien viranomaisten toiminnan ohjaukseen on kaikissa tukijärjestelmissä kiinnitetty erityistä huomiota, sillä maa- ja metsätalousministeriön on varmistettava toimeenpanon yhtenäisyys ja yhteisön lainsäädännön mukaisuus. Ohjaus tapahtuu pääasiassa säädöksillä sekä tulos- ja informaatio-ohjauksella. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriölle kuuluu jonkin verran varsinaisia toimeenpanotehtäviä. Se vastaa eräiden tukien osalta tuen saajia koskevista tarkastuksista. Ministeriö suorittaa myös EU-tukiin liittyvien delegoitujen tehtävien hoitamisen laadun valvontaa.

Maataloustuotteiden markkinoiden tasapainottamiseen tähtäävien tukijärjestelmien osalta ministeriö tekee myös yksittäistä tuen saajaa koskevia hallintopäätöksiä. Vuosittain on tehty noin 15 000 tuen rahoituspäätöstä, joista pääosa koskee lähinnä elintarvikealan yrityksille myönnettäviä vientitukia. Osan näihin tukiin liittyvistä tarkastuksista hoitaa tulli ja osan 1 päivästä toukokuuta 2006 d-kaen Elintarviketurvallisuusvirasto. Ministeriö tekee hallintopäätöksiä myös myöntäessään tukea maatalouden tutkimukseen ja valtakunnallisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin, osallistuessaan yhteisrahoitteiseen toimintaan sekä myöntäessään erilaisia valtionavustuksia. Yksittäistapauksellista ratkaisutoimintaa liittyy myös valtiontakausten myöntämiseen ja niihin liittyvän valtionvastuun toteuttamiseen. Maa- ja metsätalousministeriölle kuuluvat EY:n yhteisen maatalo-

uspolitiikan täytäntöönpanoon liittyen maataloustuotteiden julkinen varastointi sekä tuotanto-, tuonti- ja tukikiintiöt. Muita ministeriölle kuuluvia asioita ovat muun muassa teurasruhojen luokitusasiat, maatalouteen liittyvän rakentamisen ohjaus sekä kolttalainsäädäntöön ja poro- ja luontaiselinkeinoihin liittyvät tehtävät.

TE-keskukset myöntävät muut maaseudun kehittämistuet kuin edellä mainitut valtakunnalliset maaseudun kehittämiseen tähtäävät tuet sekä tuet maatalouden rakennetoimenpiteisiin. Luottolaitokset myöntävät korkotukilainat TE-keskusten rahoitustukipäätösten nojalla. TE-keskuksille kuuluu myös edellä mainittujen tukien osalta tuen maksamiseen, hallinnolliseen valvontaan ja seurantaan liittyviä tehtäviä. Luopumistukijärjestelmien hallinto on siirretty pääosin Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle.

Kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset ottavat vastaan ja käsittelevät maatalouden suoria tukia sekä eräitä muita pinta-alan tai eläinten määrän perusteella määräytyviä tukia koskevat hakemukset sekä suorittavat tukien maksatusta varten tarvittavien tietojen keräilyn maa- ja metsätalousministeriön sekä tietopalvelukeskuksen käyttöön. Ennen tukihakemusten hyväksymistä maksettavaksi TE-keskusten maaseutuosastot suorittavat riittävät valvonnan sen varmistamiseksi, että hakemus on yhteisön säädösten mukainen. Maataloustukia valvotaan yhteisen maatalouspolitiikan suoria tukijärjestelmiä koskevista yhteisistä säännöistä ja tietyistä viljelijöiden tukijärjestelmistä sekä asetusten (ETY) N:o 2019/93, (EY) N:o 1452/2001, (EY) N:o 1453/2001, (EY) N:o 1454/2001, (EY) N:o 1868/94, (EY) N:o 1251/1999, (EY) N:o 1254/1999, (EY) N:o 1673/2000, (ETY) N:o 2358/71 ja (EY) N:o 2529/2001 muuttamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1782/2003 ja sen nojalla annettujen yhteisön asetusten mukaisesti.

Vuoden 2006 alusta käyttöön otettu uusi tilatukijärjestelmä on osa viljelijätukien kokonaisuutta, johon merkittävä osa EU:n tuloista on siirretty ja jossa tuet maksetaan viljelijöille tukioikeuksien perusteella. Uusi järjestelmä ja sen toimeenpano on lisännyt huomattavasti hallinnon työtaakkaa. Tilatukijärjestelmän toimeenpanossa TE -keskusten maaseutuosastot vastaavat kansalliseen va-

rantoon osoitettujen hakemusten käsittelystä ja tukioikeuksien siirtojen hallinnoinnista sekä täydentävien ehtojen valvonnasta lakisääteisten hoitovaatimusten noudattamisen osalta. Elintarvikkeita ja eläinten hyvinvointia koskevien täydentävien ehtojen lakisääteisten hoitovaatimusten valvonnasta vastaavat uusi Elintarviketurvallisuusvirasto sekä lääninhallitukset. Kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisille kuuluu tukioikeuksien vuosittaisten käyttötietojen tallentaminen sekä tukioikeuksien siirtojen hallinnointi eräiltä osin. Tietopalvelukeskus hoitaa puolestaan tukioikeusrekisterin ylläpidon.

Vuonna 2005 maaseudun kehittämisen ja maatalouden politiikka-alueiden siirtomenoja maksettiin valtion talousarviosta 2,2 miljardia euroa, maatilatalouden kehittämisrahaston rahoitus oli 187 miljoonaa euroa ja maatalouden interventiorahaston rahoitus 75 miljoonaa euroa. EY:n rahoitusosuus on ollut vuosittain keskimäärin 900 miljoonaa euroa, vaikka EU:n suorien tukien maksatusaikataulumuutosten johdosta vuonna 2005 talousarvioon ja rahastoihin tuloutettiin vain yhteensä 560 miljoonaa euroa.

Toimeenpanotehtävistä valtiolle aiheutuvat kustannukset olivat noin 65 miljoonaa euroa ja valtion palveluksessa tehtäviä hoitavan henkilöstön määrä noin 980. Kunnissa maaseutuviranomaisen toiminnan rahoitus on osa kuntien yleistä valtionosuutta, ja kunnissa tehtävien suorittamiseen osallistui noin 1000 osa- tai täysi-aikaista henkilöä noin kolmesasadassa toimipisteessä.

2.4. Tilanne eräissä jäsenvaltioissa

Yleistä

Vaikka maksajavirastotoimintojen perusteena on yhtenäinen EY-lainsäädäntö, eri jäsenvaltioissa on päädytty omista hallinnollisista ja poliittisista lähtökohdista hyvinkin erilaisiin ratkaisuihin. Suurissa jäsenmaissa, kuten Saksassa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Espanjassa ja Italiassa on kussakin useita maksajavirastoja. Saksan ja Espanjan maksajavirastot toimivat yleensä itsehallintoalueilla. Kaikkiaan maksajavirastoja on jäsenvaltioissa noin 90. Seuraavassa on keskitytty Suomen hallintojärjestelmää lähellä olevien maiden hallintoihin.

Ruotsi

Ruotsin maatalousministeriö (Jordbruksdepartementet) hoitaa toimivaltaisena viranomaisena Ruotsin maataloushallintoa. Maatalousvirasto (Statens Jordbruksverk) on Ruotsin ainoa maksajavirasto, ja sillä on kokonaisvastuu tukijärjestelmien käytännön toiminnasta. Kaikki keskeiset valtakunnantasoiset EU:n tukijärjestelmiin liittyvät tehtävät on keskitetty maatalousvirastoon. Viljelijätukihakemukset osoitetaan lääninhallitusten maatalousyksiköille. Ne vastaavat alueillaan maatalous- ja kalatalo ustukia koskevista päätöksistä ja tarkastuksista. Ennen tukipäätösten maksatusta ne tarkastetaan vielä maatalousvirastossa. Virasto vastaa lisäksi interventiotoimien hallinnoinnista, EU:n ja kansallisista rakennetuista, EY:n hallintokomiteoiden kokouksiin liittyvästä valmistelusta sekä maatalousalan tilastoista. Maatalousvirastolla on oikeus antaa asetuksia (jordbruksverkets förordningar).

Tanska

Tanskan elintarvike-, maatalous- ja kalastusministeriö (Ministeriet för Födervarer, Landbrug og Fiskeri) muodostaa politiikkaa toimeenpanevien neljän direktoraattinsa kanssa maatalousministeriön konsernin. Elintarvike-, kalastus- ja maataloustoiminnan direktoraatti on Tanskan ainoa maksajavirasto, jolle kuuluu myös hallintokomitea-asiat. Kasvidirektoraatti suorittaa melkein kaikki viljelijävalvonnat, missä sillä on apuna kuusi aluetoimistoa.

Ministeriön vastuulla on lainsäädännön valmistelu sekä EU:n rahoittamien ohjelmien valmistelu. Tässä se käyttää apunaan direktoraattien asiantuntemusta. Lainsäädännön valmistelun osalta ministeriö tiedustelee vuosittain lainsäädännön muutostarpeista direktoraateilta. Lisäksi direktoraatit osallistuvat säädösvalmisteluun. Direktoraateilla on oikeus antaa asetuksia.

Irlanti

Irlannissa maatalousasioista vastaa maatalous- ja elintarvikeministeriö (Department of Agriculture and Food). Sen tehtävänä ja vas-

tuulla on tukitoimien täytäntöönpano ja se vastaa myös elintarvikkeiden turvallisuuteen ja tarkastuksiin liittyvistä kysymyksistä. Ministeriö toimii Irlannin maksajavirastona ja tulevilla ohjelmakaudella myös maaseudun kehittämisasioissa hallintoviranomaisena. Toiminta on hajautettu päätoimipisteisiin ja ministeriöllä on myös paikallistoimistoja kussakin kreivikunnassa. Markkinajärjestelmien hallinnointi on perinteisesti tapahtunut maatalousministeriön organisaatiossa, koska niiden merkitys on Irlannissa suuri. Ministeriö antaa toimintaansa varten tarvittavat toimeenpanosäädökset.

2.5. Yhteisön lainsäädännön kehitys

EY:n yhteisen maatalouspolitiikan rahoitusvälineitä koskeva lainsäädäntöä uudistetaan parhaillaan tulevaa rahoituskautta 2007—2013 varten. Vastaavasti uudistetaan ohjelmakautta 2007—2013 varten maaseudun kehittämistoimenpiteitä ja niiden hallinnointia koskevaa yhteisön lainsäädäntöä. Uudistuksiin liittyvät neuvoston asetukset annettiin vuonna 2005. Niiden nojalla annettavien komission toimeenpanoasetusten käsittely yhteisössä on kesken. EY:n varojen hallinnoinnista säädetään yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1290/2005, jäljempänä EY:n uusi rahoitusasetus. Yhteistä maatalouspolitiikkaa ja sen osana maaseudun kehittämistoimenpiteitä rahoitetaan yhteisön talousarviosta kahden erillisen rahaston toimesta. Euroopan maatalouden tukirahastosta, jäljempänä maataloustukirahasto, rahoitetaan muun muassa suorat tuet viljelijöille ja maataloustuotteiden markkinoiden tasapainottamiseen tähtäävät tuet. Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta, jäljempänä maaseuturahasto, rahoitetaan puolestaan maaseudun kehittämisohjelmiin sisältyvät tuet.

Maksajavirastoa ja sen tehtäviä koskevat EY:n uuden rahoitusasetuksen säännökset vastaavat pitkälti rahoituskaudella 2000—2006 sovellettavia säännöksiä. Sanotun asetuksen 6 artiklassa säädetään jäsenvaltioiden velvoituksesta hyväksyä yksi tai useampia maksajavirastoja. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että jäsenvaltio kansallisesti järjestää yhteisön varojen hallinnoinnin siten,

että tarvittavat yhteydenpito- ja vastuujärjestelyt suhteessa yhteisöön tulevat hoidetuksi.

Jäsenvaltio voi päättää siitä, miten se järjestää maksajavirastotehtävien hoidon. Jäsenvaltio nimeää toimivaltaisen viranomaisen, joka päättää maksajaviraston nimeämisestä sekä tutkii, antavatko maksajavirastoksi nimitettävän viranomaisen hallinnolliset menettelyt riittävän varmuuden yhteisön säädösten noudattamisesta. Tarkemmat säännökset maksajaviraston nimeämisestä ja sen tehtävien hoidolle asetettavissa vaatimuksista tulevat sisällymään neuvoston asetuksen (EY) N:o 1290/2005 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä maksajavirastojen ja muiden elinten hyväksymisen sekä maataloustukirahaston ja maaseuturahaston tilien tarkastamisen ja hyväksymisen osalta annettavaan komission asetukseen, jonka käsittely yhteisön toimielimissä on hallituksen esityksen antamishetkellä kesken.

EY:n uuden rahoitusasetuksen 6 artiklan nojalla maksajavirasto suorittaa maksut tuen saajille ja vastaa siitä, että hakemusten tuki-kelpoisuus sekä maaseuturahaston osalta tuen jakamisen nettelyt ja niiden yhdenmukaisuus yhteisön sääntöjen kanssa tarkastetaan ennen kuin tuki määrätään maksettavaksi. Maksajavirasto vastaa myös siitä, että maksut kirjataan kirjanpitoon tarkasti ja että yhteisön lainsäädännön mukaiset tarkastukset on tehty. Maksajavirasto huolehtii menoilmoituksen toimittamisesta komissiolle yhteisön rahoitusosuuden saamiseksi sekä yhteisön varoja koskeviin sääntöjen vastaisuuksiin liittyvistä oikaisu-toimenpiteistä.

Maksujen suorittamista lukuun ottamatta maksajavirastotehtävien toimeenpano voidaan siirtää muille tahoille, jolloin maksajavirasto kuitenkin vastaa tehtävien asianmukaisesta hoitamisesta. Jäsenvaltioiden on nimettävä myös julkis- tai yksityisoikeudellinen yksikkö toimimaan todistuksen myöntävänä toimielimenä, joka vastaa maksajaviraston vuosittain tehtävästä tilien tarkastamisesta mukaan lukien maksajaviraston hallinto- ja valvontajärjestelmien tutkiminen.

Edellä mainituista rahastoista toteutettava maaseudun kehittämistoimenpiteiden rahoitus ei enää jatkossa sisälly rakennerahasto-ohjelmiin, vaan näitä toimenpiteitä varten laadittaisiin maaseudun kehittämisohjelmia. Ohjelmakaudella 2007—2013 toteutettaviin

maaseudun kehittämisohjelmiin liittyvästä ohjelmatyöstä ja hallinnosta sekä ohjelmiin sisällytyistä tuista säädetään Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1698/2005, jäljempänä EY:n maaseutuasetus. Asetuksen 74 artiklan nojalla jäsenvaltion on nimettävä maaseudun kehittämisohjelman hallinnoinnista vastaava hallintoviranomainen, hyväksytty maksajavirasto sekä todistuksen myöntävä toimielin.

Tulevalla ohjelmakaudella ohjelman tehokkaasta ja moitteettomasta hallinnosta ja täytäntöönpanosta vastaa kokonaisuudessaan ohjelman hallintoviranomainen. Hallintoviranomaisen vastuulla on EY:n maaseutuasetuksen 75 artiklan nojalla erityisesti ohjelmasta rahoitettavien toimien valintaperusteiden ohjelmanmukaisuuden varmistaminen, ohjelman seurannan ja arvioinnin järjestäminen, tuen myöntämiseen ja seurantaan liittyvien velvollisuuksien saattaminen toimeenpanoon osallistuvien viranomaisten ja tuen saajien tietoon sekä ohjelmasta tiedottaminen ja raportointi. Käytännössä tämä edellyttää hallintoviranomaiselta toimeenpanoon osallistuvien viranomaisten ja muiden toimijoiden ohjausta lainsäädännön, hallinnollisten ohjeiden, koulutuksen sekä lomakkeiden avulla sekä näiden noudattamisen valvontaa. Tuen saajiin kohdistuva ohjaus tapahtuu lainsäädännön ja erilaisten haku-oppaiden avulla. Myös näitä tehtäviä voidaan siirtää muulle viranomaiselle tai toimijalle vastuun säilyessä hallintoviranomaisella.

Jäsenvaltio voi yhteisön lainsäädännön puitteissa päättää, miten se kansallisesti järjestää edellä mainittujen tehtävien hoidon. EY:n varojen, ohjelmien ja tukijärjestelmien hallinnon sekä niihin liittyvien menettelyjen asianmukaisuutta valvovat ja tarkastavat Euroopan yhteisöjen komissio ja Euroopan tilintarkastustuomioistuim.

2.6. Nykytilan arviointi

Kun Suomi liittyi Euroopan unioniin vuonna 1995 maatalouden tukijärjestelmien hallinto järjestettiin ennen jäsenyyttä kehittyneen maataloushallinnon pohjalta. Maataloushallinnon toimeenpanotehtäviä hoitanut maatilahallitus oli lakkautettu vuoden 1993

alusta lukien, joten jäsenyyden alkaessa keskushallintotason toimijoita olivat maa- ja metsätalousministeriö sekä maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus. Jäsenyyden myötä maatalouden toimeenpanotehtävät ovat lisääntyneet ja niiden vaatimat voimavarat kasvaneet oleellisesti EU-säädösten muuttuessa yhä yksityiskohtaisemmiksi sekä tukijärjestelmien usein toistuvien muutosten ja uusien järjestelmien käyttöönoton myötä. Kokonaisuudesta on tehnyt vaikeasti hallittavan se, että tukijärjestelmiä koskevat säännökset sisältyvät useisiin eritasoisin yhteisön säädöksiin, joiden kansallinen täytäntöönpano on tapahtunut puitelakien ja niiden nojalla annettujen asetusten varassa.

Tukien toimeenpanon johtamisen ja valvonnan keskittäminen maa- ja metsätalousministeriöön on tuonut toiminnallista etua. Tukiin liittyvien poliittisten ratkaisujen ja niiden toimeenpanon valmistelu on voinut tapahtua samanaikaisesti. Lisäksi näiden toimintojen välinen tiedonkulku ja yhteistyö ovat toimineet hyvin. Vallitseva tilanne on toisaalta heijastunut ministeriön kokonaisuuden johtamiseen. Ministeriön muilla politiikkaloikoilla toimeenpanotehtävät on siirretty alaiselle hallinnolle. Viimeksi on päätetty maa- ja metsätalousministeriön eräiden toimeenpanotehtävien siirrosta 1 päivänä toukokuuta 2006 toimintansa aloittavalle Elin- ja eläintarviketurvallisuusvirastolle. Ministeriön yhteiskuntapolitiittinen ja toiminnallinen johtaminen selkeytyisi olennaisesti, jos maatalouden ja maaseudun kehittämisen toimeenpanotehtävät sijoitettaisiin ministeriötä alemmalle tasolle. Tämä toisi tasapainoa ministeriön eri osastojen ja niiden hoitamien asioiden välille sekä selventäisi ministeriön perustehtäviä ja toimintatapoja.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet

Esityksen lähtökohtana ovat nykyisen ja sitä edeltävän hallituksen linjaukset kehittää valtion keskushallinnon rakenteita siten, että strateginen päätöksenteko ja toimeenpano pidetään erillään. Lähtökohtana ovat edelleen valtion konserniohjauksen tavoitteet parantaa julkisen hallinnon ja palveluiden tuottavuutta

sekä jatkaa edellisellä hallituskaudella aloitettua keskushallinnon toimintojen alueellistamista.

Esityksen tavoitteena on toteuttaa valtion keskushallinnon rakenteisiin liittyvää linjausta, jonka mukaan ministeriön tulisi olla ohjaava, valtioneuvoston päätöksenteon valmisteluun ja yhteiskuntapolitiikan strategiaan kysymyksiin sekä kansainvälisiin asioihin suuntautunut virasto, jonka asettamia tavoitteita ja linjauksia sen alainen hallinto toteuttaa. Operatiiviset ja muut kuin valtakunnalliset kehittämistehtävät sijoitetaan ministeriötä alemmalle tasolle tai siirretään alue- ja paikallistasolle. Ministeriöiden kehittämislinjauksia 2005 annettussa valtioneuvoston selonteossa keskus-, alue- ja paikallishallinnon toimeenpanotehtävistä ja kehittämistarpeista.

Tarkoituksena on uudistaa eräitä hallinnonalan rakenteita ja työnjakoa siten, että saadaan aikaan toiminnalliset kokonaisuudet, ja samalla toimintojen johtamiselle ja toteuttamiselle luodaan paremmat edellytykset. Maatalous- ja maaseutupolitiikan toimeenpano muodostaa sellaisen viranomaistehtävien kokonaisuuden, jotka tulisi hoitaa yhdessä virastossa. Varsinaisia toimeenpanotehtäviä hoidettaisiin nykyiseen tapaan pääasiassa alue- ja paikallistasolla.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan perustettavaksi maa- ja metsätalousministeriön hallinnon alalle uusi keskusvirasto, Maaseutuvirasto. Maaseutuvirasto olisi maa- ja metsätalousministeriön alainen ja ministeriön tulosohjauksessa oleva keskusvirasto. Maaseutuvirastolle siirrettäisiin ministeriöstä sellaisia yhteisen maatalouspolitiikan toteutuksen ja maaseudun kehittämiseen suunnattujen varojen, ohjelmien ja tukijärjestelmien hallinto- ja toimeenpanotehtäviä, joihin ei sisälly merkittävää poliittista harkintaa sekä tietopalvelukeskuksesta tukiin liittyviä taloushallinto- ja tietohallintotehtäviä. Laissa säädettäisiin Maaseutuviraston tehtävistä. Tehtävien tarkemmasta sisällöstä ja niiden hoitamiseen tarvittavasta toimivallasta säädettäisiin kuitenkin tehtäväkokonaisuutta koskevassa lainsäädännössä.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi maa-

ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta annettua lakia. Tietopalvelukeskuksen tehtävät keskitettäisiin esityksen mukaan tietohallinnon asiantuntijapalveluihin, tietopalveluihin ja maaseutuelinkeino tilastojen tuottamiseen ja julkaisemiseen. Tukien maksuliike-, kirjanpito- ja perintätehtäviä siirrettäisiin Maaseutuviraston hoidettavaksi. Tietopalvelukeskus hoitaa nykyään edellä mainittujen tehtävien lisäksi erilaisia talous-, henkilöstö- ja muita hallintotehtäviä sekä maatilatalouden kehittämisrahaston ja maatalouden interventiorahaston maksuliike- ja kirjanpitotehtäviä. Jatkossa osa näistä palveluista hankitaan Valtiokonttorin palvelukeskukselta.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Valtion vuoden 2007 talousarvioesityksessä tullaan ottamaan huomioon ne järjestelyt, joita viraston perustaminen sekä tehtävien ja määrärahojen siirtäminen ministeriöstä ja tietopalvelukeskuksesta virastoon edellyttävät.

Esityksen vaatimat toimenpiteet on tarkoitus toteuttaa pääsääntöisesti voimavaroja uudelleen kohdentamalla. Viraston toimintamenoihin arvioidaan tarvittavan vuosittain noin 16–19 miljoonaa euroa, ja niihin tarvittavat varat siirrettäisiin virastolle pääasiassa ministeriön ja tietopalvelukeskuksen toimintamomenteilta. Vuonna 2007 viraston yleis- ja tietohallintoa varten arvioidaan siirtojen ohella tarvittavan lisävaroja noin 0,5 miljoonaa euroa. Lisäksi viraston alueellistaminen aiheuttaa myöhemmin lisämenoja, jotka johtuvat pääosin virkaehtosopimuksen mukaisista virkamiesten muuttokustannusten korvauksista ja alueellistamisen mahdollisesti vaatimasta päällekkäisestä henkilöstöstä. Lisämenot katetaan ministeriön hallinnonalan tuottavuuden noususta syntyvillä säästöillä valtioneuvoston vuosille 2007–2011 antamien menokehysten puitteissa. Mainittavia maksullisen toiminnan tuloja virastolla ei olisi.

4.2. Henkilöstövaikutukset

Maaseutuvirastoon siirrettäisiin viraston perustamisen yhteydessä maa- ja metsätalo-

usministeriöstä ja tietopalvelukeskuksesta tehtävien hoitamista varten yhteensä noin 200 henkilötyövuotta. Siirrot tapahtuisivat maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä. Maa- ja metsätalousministeriön henkilöstömäärä olisi järjestelyjen jälkeen noin 300 ja tietopalvelukeskuksen noin 200. Maaseutuvirastoon olisi tarpeen perustaa myös uusia virkoja. Virastoon perustettaisiin ylijohdajan virka. Viraston omaa toimintaa koskevat talous- ja henkilöstöhallintopalvelut hankittaisiin Valtiokonttorin palvelukeskukselta.

Tietopalvelukeskuksesta siirrettäisiin henkilöstöä Maaseutuviraston lisäksi Valtiokonttorin palvelukeskukseen. Maa- ja metsätalousministeriön ja Valtiokonttorin välillä marraskuussa 2005 tehdyn sopimuksen mukaan palvelukeskustoimintoja sijoitetaan Poriin. Erillishankkeena lainojen perintätehtäviä ja tähän liittyen henkilöstöä siirretään Valtiokonttoriin.

Maaseutuviraston toimintojen siirtäminen Helsingistä Seinäjoelle toteutetaan vaiheittain vuodesta 2008 lukien. Alueellistaminen on erittäin vaativa tehtävä. Tavoitteena on, että osaamisen siirtämiseen, luottamuksen säilymiseen ja toiminnan turvaamiseen kohdistuvat epävarmuustekijät pystytään välttämään. Toimintojen siirtäminen toiselle paikakunnalle ei missään olosuhteissa ole ongelmatonta. Henkilöstön asemaa koskevien kysymysten käsittelyä varten on maa- ja metsätalousministeriöön palkattu henkilöstöasiamies. Tämän tehtäviin kuuluvat virastovalmisteluun liittyvä henkilöstösuunnittelu, henkilöstön avustaminen uudelleen sijoittumisessa sekä henkilöstön muu tukeminen muutostilanteessa. Henkilöstöresurssien suunnittelua varten maa- ja metsätalousministeriö on päättänyt ministeriön virkoja ja määrärahoja koskevasta täyttölupamenettelystä. Myös tietopalvelukeskuksessa on otettu käyttöön virkojen täyttölupamenettely ja henkilöstöä tuetaan uudelleensijoittumisessa erityistoimin.

Henkilöstöpoliittisia toimintatapoja viraston perustamisessa ja alueellistamisessa toteutamisessa ohjaa valtioneuvoston 23 päivänä maaliskuuta 2006 antama periaatepäätös, jonka tavoitteena on ollut luoda yhtenäiset toimintatavat valtionhallinnossa tapahtuviin organisaation muutostilanteisiin, sekä maa- ja metsätalousministeriön maaliskuussa 2006

vahvistamat henkilöstöpoliittiset linjaukset. Myös tietopalvelukeskuksen osalta toimintojen alueellistamisessa noudatetaan edellä mainittua valtioneuvoston periaatepäätöstä.

4.3. Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Yleistä

Julkisen sektorin tuottavuuden parantaminen on nostettu osaksi hallituksen toimintastrategiaa. Maaseutuviraston perustamisen ja alueellistamisen tavoitteena pidemmällä ajanjaksolla on tuottavuushyötyjen syntyminen. Ehdotettujen muutosten läpivienti vaatii kuitenkin siirtymäkauden, jonka aikana hyötyjä ei voida olettaa saatavan. Muutokset koskevat alueellistamisen ohella eri virastojen välistä työnjakoa sekä niiden rooleja palveluiden hankkijoina ja tuottajina. Muutoksenhallinta tulee olemaan erittäin vaativaa sekä henkilöstökysymysten että toiminnan jatkuvuuden varmistamisen kannalta. Maaseutuviraston toiminnan käynnistyminen maa- ja metsätalousministeriön yhteydessä Helsingissä antaa kuitenkin erinomaisen mahdollisuuden suunnitella viraston johtaminen, organisoituminen ja prosessit nykyaikaisten mallien pohjalta. Jatkossa myös kustannuksiltaan nykyistä edullisempi toimintaympäristö tuo kustannushyötyjä, joskin hyötyjä vähentävät väistämättä lisääntyvät matkustuskulut.

Uuden viraston perustaminen tuo maataloushallintoon lisätason. Tästä syntyvien haittojen ehkäisemiseksi pyritään tehtävä- ja vastuunjako maa- ja metsätalousministeriön, tietopalvelukeskuksen ja Maaseutuviraston välillä laatimaan mahdollisimman selkeäksi. Toimiva yhteistyö ministeriön ja viraston välillä tulee silti jatkossa olemaan välttämätöntä. Erityisen tärkeätä tämä yhteistyö on osallistuttaessa päätöksentekoon Euroopan yhteisön toimielimissä sekä kansallisen lainsäädännön valmistelussa.

Toimeenpanotehtävien hoitaminen

Maaseutuviraston osa toimisi Suomessa maksajavirastona. Maaseutuviraston tehtäviin kuuluisivat erityisesti tukiin liittyvien menojen hyväksymiseen ja maksamiseen liit-

tyvät tehtävät sekä maksukirjanpito. Maaseutuvirastolle kuuluisi myös kokonaisvastuu tarkastusten ja takaisinperinnän toimeenpanosta sekä maksajavirastotehtäviin liittyvästä toimeenpanon seurannasta, raportoinnista, ohjauksesta ja valvonnasta sekä sisäisestä tarkastuksesta. Virasto laatisi ja toimittaisi komissiolle menoennusteet ja -ilmoitukset maksatus- ja raportointijärjestelmistä saatavien tietojen perusteella. EU-tukien lisäksi Maaseutuvirasto hallinnoisi kokonaan kansallisesti rahoitettavia tukia, joita käsitellään pääsääntöisesti samalla tavalla kuin EU-tukia.

Maa- ja metsätalousministeriön sekä Maaseutuviraston tehtävien ja vastuiden määritellyn kannalta keskeisessä asemassa ovat EY:n maaseutuasetuksessa säädetyt, ohjelman hallintoviranomaiselle kuuluvat tehtävät. Hallintoviranomainen olisi Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman osalta maa- ja metsätalousministeriö, mutta eräiltä osin hallintoviranomaistehtäviä hoitaisivat myös muut viranomaiset. Maaseutuvirasto vastaisi lähinnä varsinaisia toimeenpanotehtäviä hoitavien viranomaisten ohjauksesta ja valvonnasta, seurantajärjestelmistä sekä niiden tuottaman tiedon kokoamisesta ja oikeellisuudesta.

Maksajavirastona, hallintoviranomaistehtäviä hoitavana viranomaisena ja kansallisten tukijärjestelmien toimeenpanosta vastaavana viranomaisena Maaseutuvirasto vastaisi toimialaansa kuuluvien tuki- ja kiintiöjärjestelmien toimeenpanon suunnittelusta sekä toimeenpanossa tarvittavien ohjeiden, päätöskäyttöjen ja lomakkeiden laatimisesta ja ylläpidosta sekä toimeenpanoa koskevasta koulutuksesta ja neuvonnasta. Maaseutuvirasto ohjaisi ja valvoisi maksajavirastotehtävien hoitamista muissa viranomaisissa. Maaseutuvirasto ohjaisi ja valvoisi ohjelmaan sisältyvien tukien toimeenpanotehtäviä hoitavia viranomaisia. Yhteisön lainsäädäntö edellyttää, että hallintoviranomaistehtävien hoitaminen eriytetään maksajavirastotehtävien hoitamisesta. Näin ollen maksajavirastotehtävien ohjaus ja valvonta olisi eriytettävä toiminnallisesti Maaseutuviraston hallintoviranomaistehtävänä suorittamasta ohjauksesta ja valvonnasta. Maaseutuvirasto vastaisi lisäksi tehtäviensä hoitamiseksi tarvittavien, toimialaansa kuuluvien tietojärjestelmien tietosi-

sällön ylläpidosta ja kehittämisestä.

Maaseutuvirasto vastaisi toimialaansa kuuluvien tehtävien osalta TE -keskusten toiminnallisesta ohjauksesta sekä tulosohjauksesta. TE-keskusten tulostavoitteet vahvistetaan vuosittain kauppa- ja teollisuusministeriön johdolla käytävän neuvotteluprosessin jälkeen. Neuvotteluprosessiin osallistuvat kauppa- ja teollisuusministeriö, työministeriö, maa- ja metsätalousministeriö sekä Teknologian tutkimuskeskus. Jatkossa TE-keskusten tulosohjauksessa keskeinen rooli olisi toimialansa osalta Maaseutuvirastolla, joka myös allekirjoittaisi osaltaan tulostavoiteasiakirjan. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnon sisällä on samalla tarpeen kehittää TE-keskusten tulosohjauksen koordinointia.

Maaseutuviraston perustamisella ei olisi vaikutuksia kuntien maaseutuelinkeinotoimintoihin kuuluvien tehtävien osalta. Kuntien ohjaus niiden hoitaessa maataloushallinnon tehtäviä kuuluu kuitenkin Maaseutuvirastolle.

Toimeenpanotehtävien hoitaminen edellyttää maa- ja metsätalousministeriön sekä Maaseutuviraston välistä tiivistä yhteistyötä. Merkittävä yhteistyötaho Maaseutuvirastolle tulisi olemaan myös uusi Elintarviketurvallisuuksivirasto, jonka kanssa Maaseutuvirasto tekisi yhteistyötä etenkin maatalouden suorien tukien täydentävien ehtojen, maa- ja elintarviketalouden tietojärjestelmien, eräiden tarkastustehtävien sekä TE-keskusten ohjausprosessin osalta. Maaseutuviraston on myös otettava käyttöön tarvittavat menettelyt ja toimintatavat, joilla varmistetaan sen sidosryhmien ja asiakkaiden vaikutusmahdollisuudet sekä palvelut molemmilla virallisilla kielillä eri tukijärjestelmiä hallinnoitaessa.

Maaseutuviraston nimeäminen maksajavirastoksi sekä toimeenpanotehtävien siirtäminen Maaseutuvirastolle tulee edellyttämään myös määräystenantovaltuuksien perustamista virastolle sen tehtäviin ja vastuisiin liittyvissä teknisluonteisissa ja vähäistä harkintavaltaa sisältävissä asioissa. Niitä koskevat ehdotukset annettaisiin Maaseutuviraston tehtäviä ja toimivaltaa koskevien lakiehdotusten yhteydessä. Maaseutuviraston toiminnan kannalta perustelluksi on katsottava myös se, että virasto osallistuisi asiantuntijana tarvittavassa määrin ministeriön esittelyvastuulla olevien toimeenpanoa koskevien

säädösten valmisteluun.

Tukijärjestelmien kansallisina rahoituslähteinä on talousarvion lisäksi ollut kaksi valtion talousarvion ulkopuolista rahastoa. Tarkoituksena on, että maatalouden kehittämisrahasto sijaitisi edelleen maa- ja metsätalousministeriön yhteydessä. Kehittämisrahaston varojen ohjaus ja suunnittelu edellyttää siinä määrin poliittista harkintaa, että tehtävä on perusteltua pitää ministeriöllä. Kehittämisrahaston rahoitukseen liittyviä tehtäviä hoidettaisiin myös Maaseutuvirastossa, Valtiokonttorin palvelukeskuksessa ja Valtiokonttorissa. Maksajavirastotehtäviin kuuluvat kehittämisrahaston varoista myönnettäviä tukia koskevat tehtävät hoidettaisiin kuitenkin Maaseutuvirastossa sekä TE-keskuksissa. Tältä osin tarvittavat muutokset lainsäädäntöön toteutettaisiin osana syksyllä 2006 annettavaa hallituksen esitystä, joka sisältää tarvittavat lakiehdotukset toimivallan perustamiseksi Maaseutuvirastolle. Maatalouden interventiorahaston tehtävät supistettaisiin kattamaan vain EY:n omistamien julkisten varastojen rahoituksen. Vientitukien ja muiden rahastosta nykyisin rahoitettavien tukimuotojen kansallinen rahoitus olisi tarkoitus siirtää valtion talousarvion piiriin. Muutoksen olisi tarkoitus tulla voimaan vuonna 2008, ja sitä koskeva lakiesitys on tarkoitus valmistella erikseen.

Muut tehtävät

Valtionhallinnon toimintojen tuottavuutta pyritään nostamaan kokoamalla talous- ja henkilöstöhallinnon toimintoja palvelukeskuksiin, joissa käsitellään suuret määrät tapahtumia vakioituissa prosesseissa. Maa- ja metsätalousministeriö päätti syksyllä 2005, että sen hallinnonalalla talous- ja henkilöstöhallinnon peruspalveluita hankitaan vastaisuudessa Valtiokonttorin palvelukeskukselta, sillä tietopalvelukeskuksen laajentaminen koko hallinnon palvelukeskukseksi olisi jäänyt volyymiltään riittämättömäksi. Myös Maaseutuvirasto hankkisi palvelukeskukselta taloushallinnon palveluja siltä osin kuin tämä on yhteisön varojen hallinnointia koskevien säädösten kannalta mahdollista.

Tietopalvelukeskuksen tehtävät keskitettiin entistä kohdennetummin maaseutuelin-

keinotilastojen tuottamiseen, tietohallintopalveluihin ja tietopalveluihin, jotka jo nykyisen lainsäädännön mukaan ovat tietopalvelukeskuksen perustehtäviä. Tietohallintopalveluja tuotettaisiin edelleen osittain keskitettyinä, koska tietopalvelukeskuksen asiakkaana on useita hallinnonalan virastoja. Toimintojen hoitaminen keskitetyksi mahdollistaisi parhaiten valtionhallinnon virsien periaatelinjausten ja palvelutuotannossa tarvittavien muiden muutosten toteuttamisen. Tietohallintotoimintojen rajaus toimijoiden välillä suoritettaisiin siten, että asianomaisella virastolla olisi selkeästi vastuu hallinnoimiinsa järjestelmiin liittyvistä tietojärjestelmistä ja tarvittavasta päätöksenteosta kun taas tietopalvelukeskus vastaisi tietojärjestelmien teknisestä toteutuksesta ja yleisistä asiantuntijapalveluista.

4.4. Yhteiskunnalliset vaikutukset

Pääministeri Vanhasen hallituksen ohjelmassa todetaan, että valtion keskushallinnon toimintojen ja yksiköiden alueellistamista jatketaan. Uusia, laajenevia ja uudistettavia toimintoja ja yksiköitä sijoitetaan ensisijaisesti pääkaupunkiseudun ulkopuolelle valtioneuvoston 8 päivänä marraskuuta 2001 tekemän periaatepäätöksen mukaisesti. Alueellistaminen toteutetaan maan tasapainoista kehitystä edistäen sekä alueiden olemassa olevia vahvuuksia hyödyntäen ja tukien.

Maa- ja metsätalousministeriö on päättänyt 13 päivänä lokakuuta 2005 valtion yksiköiden ja toimintojen sijoittamista koskevasta toimivallasta annetun lain (362/2002) 3 §:n nojalla, että perustettavan keskusviraston sijaintipaikkakunta on Seinäjoki, ja että maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan talous- ja henkilöstöhallinnon alueellistettavien palvelukeskustehtävien sijaintipaikkakunta on Pori. Ennen sijoittamispäätösten tekemistä maa- ja metsätalousministeriö selvitti edellä mainitun lain nojalla valtion yksiköiden ja toimintojen sijoittamista koskevasta toimivallasta annetun valtioneuvoston asetuksen (567/2002) 1 §:ssä säädetyllä tavalla viraston alueellistamista. Ministeriön laatimassa sijoittamisselvityksessä vertailtiin tarkemmin paikkakuntia Lahti, Pori ja Seinäjoki.

Maaseutuviraston on tarkoitus aloittaa toimintansa Helsingissä. Viraston siirtyminen

Seinäjoelle on tarkoitus toteuttaa vaiheittain vuosina 2008—2011. Vaikka esitys uuden viraston perustamisesta ei kokonaisuutena tarkastellen lisää työpaikkojen määrää, viraston sijoittamisella pääkaupunkiseudun ulkopuolelle on vaikutuksia sijoitusalueen työllisyyteen ja talouteen. Vaihtoehtoina olleista paikkakunnista Seinäjoki kokonsa puolesta hyötyisi suhteellisesti eniten viraston sijoittamisesta paikkakunnalle. Maaseutuviraston merkitystä Seinäjoelle korostaa sekin, ettei kaupunkiin tai sen ympäristöalueelle ole vireillä muita valtionhallinnon alueellistamis- päätöksiä. Seinäjoen alue on monipuolinen maa- ja elintarviketalouden keskittymä, jossa on niin alan työpaikkoja kuin koulutustakin. Vaikka virasto on ensi sijassa hallinnollinen toimija, tukee sen sijoittuminen Seinäjoelle alueen keskeisen osaamiskeskittymän kehitystä.

Palvelukeskuksen sijaintipaikkaselvityksessä tarkasteltiin samoja paikkakuntia eli Poria, Lahtea ja Seinäjokea. Kokonaisuudessaan ministeriö katsoi Porin edullisimmaksi vaihtoehdoksi. Palvelukeskuksen suhteellinen aluepoliittinen vaikutus on selvästi merkittävämpi Porille kuin Lahdelle.

4.5. Ympäristövaikutukset

Esityksellä ei ole välittömiä ympäristövaikutuksia.

5. Asian valmistelu

5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Maa- ja metsätalousministeriön johtoryhmä sopi tammikuussa 2000 linjauksista, joiden mukaisesti maa- ja metsätalousministeriön ja sen hallinnonalan organisaatioita uudistetaan. Toimenpidekokonaisuuteen kuului maksajavirastotehtävien uudelleen organisoiminen. Asiaa selvittäneiden työryhmien työn pohjalta annettiin hallituksen esitys Eduskunnalle Maaseutuviraston perustamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 140/2001 vp.). Hallituksen esityksen peruuttamisesta annettiin marraskuussa 2001 hallituksen kirjelmä.

Maa- ja metsätalousministeriö päätti joulukuussa 2004, että maatalous- ja maaseutuhallinnon keskushallintotason toimeenpanotehtäviä varten perustetaan uusi virasto, johon

kootaan tehtäviä ja henkilöstöä maa- ja metsätalousministeriöstä sekä maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta. Päätöksen mukaan uusi virasto sijoitettaisiin pääkaupungin ulkopuolelle, mutta sen tehtäviä voidaan sijoittaa myös pääkaupunkiseudulle.

Tammikuussa 2005 maa- ja metsätalousministeriössä päätettiin teettää viraston sijoittamista koskeva selvitys. Maa- ja metsätalousministeriö päätti maaliskuussa 2005 selvitysmiehen esityksen mukaisesti, että viraston sijoittamista Lahteen, Poriin tai Seinäjoelle selvitetään tarkemmin. Sitten selvitysmiehen toimeksianto laajennettiin siten, että hänen tuli tehdä selvitys myös hallinnonalan palvelukeskuksen sijaintipaikasta sekä liittää selvityksiinsä myös tuottavuusnäkökulma. Ministeri Korkea-aho asetti lähtökohdaksi palvelukeskuksen sijaintipaikkaselvitykselle, että tarkastelu suoritetaan samojen paikkakuntien kesken kuin viraston sijaintipaikkaselvitys. Selvityksen mukaan vaihtoehtoisista viraston sijoituspaikoista ensimmäiselle sijalle tuli pääkaupunkia lähimpänä sijaitseva Lahti.

Maa- ja metsätalousministeriö esitti syyskuussa 2005 alueellistamisen koordinaatioryhmälle perustettavan maaseutuviraston alueellistamista Seinäjoelle. Ministeriö päätti 13 päivänä lokakuuta 2005, alueellistamisen koordinaatioryhmän puolettua ehdotusta, että uuden viraston sijaintipaikkakunnaksi tulisi Seinäjoki. Hallinnonalan palvelukeskuksen sijaintipaikaksi päätettiin alueellistamisen koordinaatioryhmän puolettua ehdotusta valita Pori. Sijaintipaikasta sovittiin Valtiokorttorin ja maa- ja metsätalousministeriön välisessä sopimuksessa 24 päivänä marraskuuta 2005.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti marraskuussa 2005 virastovalmistelua ja viraston alueellistamisen toteuttamista varten hankkeen. Hankkeen tarkoituksena on kuvata ja määrittellä viraston tehtävät ja ydinprosessit, niihin liittyvät resurssitarpeet, vastuut ja tietojärjestelmät. Hankkeeseen liittyvä muutoksenhallinta suunnitellaan ja toteutetaan siten, että henkilökunnalla on asianmukaiset tiedot muutoksen vaikutuksista, ja he saavat tukea muutoksenhallinnassa. Valmistelun aikana asiaa on käsitelty yhteistoimintaelinten kokouksissa ja säännöllisissä henkilöstölle suunnatuissa tiedotustilaisuuksissa. Hank-

keen etenemisestä on tiedotettu ministeriön ja tietopalvelukeskuksen sähköisellä ilmoitustaululla. Valmistelun tavoiteaikatauluna on, että viraston toiminta voisi alkaa 1 päivänä toukokuuta 2007 Helsingissä.

5.2. Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot seuraavilta tahoilta: valtiovarainministeriö, oikeusministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, työministeriö, maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus, maksajavirasto, työvoima- ja elinkeinokeskukset, Kasvintuotannon tarkastuskeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y., Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f., Maaseudun Kehittäjät ry, Julkisanalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry, Pakansajajärjestö Pardia ry, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL sekä henkilöstön yhteistyöryhmä HYRY. Lisäksi lausuntoa pyydettiin maa- ja metsätalousministeriön osastoilta ja erillisyyksiköiltä.

Lausunnoissa kiinnitettiin huomiota erityisesti hallituksen esityksen taloudellisten ja yhteiskunnallisten sekä viranomaisten toimintaan kohdistuvien vaikutusten arviointiin. Lakiehdotukseen esitetyt muutokset koskivat Maaseutuviraston tehtäviä sekä henkilöstön asemaa Maaseutuvirastoa perustettaessa ja sen toimintoja alueellistettaessa. Muut lakiehdotuksen sisällön kannalta merkitykselliset kannanotot koskivat Maaseutuviraston sisäisestä organisaatiosta säättämistä sekä viraston päätöksenteon järjestämistä. Lausunnoissa esitetyt kannanotot on pyritty ottamaan huomioon hallituksen esityksessä. Osa lausunnoissa esitetyistä seikoista oli sellaisia, että ne on asianmukaista huomioida valmisteltaessa hallituksen esitystä, jonka tarkoituksena on tehdä Maaseutuviraston toimialaan kuuluvia tukia koskeviin lakeihin Maaseutuviraston perustamisen aiheuttamat muutokset.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

6.1. Riippuvuus muista esityksistä

Esityksen vaikutukset valtion talousarvioon

otetaan huomioon valtion vuoden 2007 talousarvioesityksessä.

6.2. Muun lainsäädännön uudistamistarve

Ehdotetulla lailla säädettäisiin Maaseutuviraston yleisistä toiminnan perusteista ja tehtävistä. Samalla tehtäisiin tarvittavat muutokset maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta annettuun lakiin. Tehtävien siirtäminen ja toimivallan perustaminen Maaseutuvirastolle edellyttää maatalouden ja maaseudun kehittämisen tukien sekä niiden täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön laajamittaista muuttamista. Maaseutuviraston perustamisen johdosta muutoksia on tarpeen tehdä muun muassa täytäntöönpanolakiin, rahoituslakiin ja tukitehtävälakiin. Lisäksi tehtäisiin tarvittavat muutokset maatilatalouden kehittämisrahastosta annettuun lakiin. Maa- ja metsätalousministeriössä on tässä tarkoituksessa valmisteilla näitä muutoksia koskeva erillinen hallituksen esitys, joka on tarkoitus antaa eduskunnalle syysistuntokaudella 2006. Virastolle ehdotettavat valtuudet antaa määräyksiä tulisivat sisältymään tähän erikseen annettavaan hallituksen esitykseen. Maatalouden interventiorahaston hallinnointia ja käyttöä koskevat muutosehdotukset on tarkoitus toteuttaa myöhemmin annettavalla lakiesityksellä, siten että muutokset tulisivat voimaan vuonna 2008.

Rahoituslakiin sisältyvät säännökset vuosina 2000—2006 toteutettavista maaseudun kehittämisohjelmista ja niihin sisältyvistä toimenpiteistä. Nämä säännökset korvataan uudella lainsäädännöllä, jota sovellettaisiin maaseudun kehittämiseen liittyviin ohjelmiin, joiden toteuttaminen alkaa 1 päivänä tammikuuta 2007 tai sen jälkeen. Ohjelmien laatimista, toteuttamista, arviointia ja seuranta koskeva hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maaseudun kehittämiseen liittyvien ohjelmien hallinnoinnista on tarkoitus antaa eduskunnalle huhtikuussa 2006. Lakiesitykseen sisältyvät säännökset maaseuturahaston maksajaviraston hyväksymisestä, ohjelmien hallinnointitehtävistä sekä valtuus säätää ministeriön asetuksella eräiden maa- ja metsätalousministeriölle laissa säädettyjen tehtävien ja toimivallan siirtämisestä ministeriön hallinnonalan viranomaiselle. Ohjelmien toteuttamiseen käytettäviä tukijärjestelmiä koskevat lakiesitykset on tarkoitus saattaa eduskunnan käsiteltäväksi syysistuntokaudella 2006. Näihin lakiesityksiin sisältyisivät säännökset Maaseutuviraston tehtävistä ja toimivallasta maaseudun kehittämisohjelmiin perustuvia tukia myönnettäessä, maksettaessa ja valvottaessa.

Valmisteilla on myös erillinen hallituksen esitys, jolla valtion myyntihintasaamisten ja maa- ja metsätalousministeriön lainojen perintätehtävät ehdotetaan siirrettäväksi tietopalvelukeskukselta Valtiokonttorille.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki Maaseutuvirastosta

1 §. Toimiala. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle ehdotetaan perustettavaksi Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan ja maaseudun kehittämistoimenpiteiden sekä näitä täydentävien kansallisten toimenpiteiden toimeenpanotehtäviä varten Maaseutuvirasto. Virasto toimisi maa- ja metsätalousministeriön hallinnollisessa ohjauksessa. Ministeriö vastaisi myös viraston tulosohjauksesta.

2 §. Tehtävät. Pykälässä säädettäisiin viraston tehtävistä. Maaseutuviraston tehtäviin kuuluisivat jäljempänä mainitut tehtävät siten kuin Euroopan yhteisön asetuksissa sekä kansallisissa laeissa ja niiden nojalla niistä on tarkemmin säädetty tai määrätty. Kansallisesti Maaseutuviraston tehtävistä säädettäisiin lailla tai sen nojalla annetulla asetuksella. Maaseutuviraston hyväksyminen toimimaan maataloustukirahaston ja maaseuturahaston maksajavirastona tapahtuisi kuitenkin kyseisen rahaston varojen hallinnointia koskevan lain nojalla tehtävällä maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä.

Pykälän 1 kohdan mukaan Maaseutuvirastolle kuuluisivat maataloustukirahaston ja maaseuturahaston maksajavirastotehtävät. Rahoituskaudella 2007—2013 maksajaviraston tehtävistä säädetään EY:n uudessa rahoitusasetuksessa ja sen nojalla annettavissa komission toimeenpanoasetuksissa.

Maataloustukirahastosta rahoitetaan tuotantotuet jalostuslaitoksille sekä yhteisön suorat tuet ja palkkiot viljelijöille, joista merkittävin on vuonna 2006 käyttöön otettu tilatuki. Muita maataloustukirahastosta rahoitettavia tukia ovat maataloustuotteiden vientituet, varastointikorvaukset ja sisämarkkinatuet, ruoka-apu EU:n vähävaraisille sekä menekinedistämisen tuet. Maataloustukirahastosta tullaan mahdollisesti rahoittamaan myös kalastus- ja vesiviljelytuotealan yhteisen markkinajärjestelyn puitteissa tuottajajärjestöille myönnettävät interventio- ja siirtotuet sekä korvaukset. Maaseuturahastosta rahoitetaan ohjelmakaudella 2007—2013 Manner-Suomen ja

men ja Ahvenanmaan maaseudun kehittämisohjelmaan sisältyvät maaseudun elinkeinotoiminnan kehittämiseen ja maatilatalouden kilpailukyvyyn parantamiseen tähtäävät yritystuet, maatalouden ympäristötuet, luonnonhaittakorvaus ja muut luonnonvarojen kestäväää käyttöä edistävät tuet sekä tuet maaseudun kehittämishankkeisiin.

Maaseutuviraston hyväksymisestä maksajavirastoksi päättäisi toimivaltaisena viranomaisena maa- ja metsätalousministeriö. Tulevan rahoituskauden osalta toimivaltaisesta viranomaisesta säädetään neuvoston asetuksen (EY) N:o 1290/2005 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä maksajavirastojen ja muiden elinten nimeämisen sekä maataloustukirahaston ja maaseuturahaston tilien tarkastamisen ja hyväksymisen osalta annettavassa komission asetuksessa, jota koskeva ehdotus on hallituksen esityksen antamishetkellä yhteisössä käsiteltävänä. Kansallisesti hyväksymiseen tarvittavasta toimivallasta säädettäisiin maaseuturahaston varojen osalta maaseudun kehittämiseen liittyvien ohjelmien hallinnoinnista annettavassa laissa, jota koskeva lakiehdotus on tarkoitus saattaa eduskunnan käsiteltäväksi huhtikuussa 2006. Maksajavirastolle säädettyjen tehtävien hoitamiseksi tarvittavasta toimivallasta säädettäisiin maaseuturahastosta rahoitettavia tukijärjestelmiä koskevissa laeissa. Näitä koskevat hallituksen esitykset on tarkoitus antaa eduskunnan käsiteltäväksi syysistuntokaudella 2006.

Maataloustukirahaston varojen osalta maa- ja metsätalousministeriön asemasta toimivaltaisena viranomaisena säädetään täytäntöönpanolaissa. Maksajavirastolle säädettyjen tehtävien hoitamisesta ja tarvittavasta toimivallasta säädettäisiin erityisesti täytäntöönpanolaissa sekä tukitehtävälaiissa. Näiden lakien muuttamista koskevat lakiehdotukset on tarkoitus saattaa eduskunnan käsiteltäväksi syysistuntokaudella 2006. Maksajavirastotehtävien siirtyminen Maaseutuvirastolle aiheuttaa muutoksia myös talousarvion ulkopuolisia rahastoja, interventiorahastoa ja maatilatalouden kehittämisrahastoa, koskeviin säädöksiin.

Maksajaviraston tehtävistä säädetään EY:n

uuden rahoitusasetuksen 6 artiklassa. Maaseutuvirastolle maksajavirastona kuuluvista tehtävistä keskeisimpiä olisivat rahastoista myönnettävän tuen maksaminen tuen saajille, maksuliikennettä koskeva kirjanpito sekä menoilmoituksen laatiminen ja toimittaminen komissiolle yhteisön rahoitusosuuden saamiseksi. Maaseutuvirastossa toimiva maksajaviraston päällikkö antaisi EY:n uuden rahoitusasetuksen 8 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetun tarkastuslausuman.

EY:n uuden rahoitusasetuksen 6 artiklassa maksajavirastolle säädettyjen tehtävien täytäntöönpano voidaan siirtää muulle viranomaiselle tai toimijalle tukien maksamista lukuun ottamatta. Nykyisin maksajavirastolle kuuluvia menojen hyväksymiseen ja tarkastuksiin liittyviä tehtäviä on siirretty muille kuin akkreditoituihin maksajavirastoon kuuluville viranomaisille. Jatkossakin menojen hyväksymiseen liittyviä tehtäviä hoitaisivat suorien tukien osalta kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset. Nämä hoitaisivat edelleen vastaavia tehtäviä myös maatalouden ympäristötuen ja luonnonhaittakorvauksen osalta. Muihin maaseuturahaston maaseudun kehittämistukiin liittyvien menojen hyväksyminen tapahtuisi todennäköisesti TE-keskuksissa.

Nykyisin maatalouden suoriin tukiin, ympäristötukiin ja luonnonhaittakorvauksiin sekä rakennetukiin liittyvistä tarkastuksista vastaavat TE-keskukset. Maksajavirastolle kuuluvia tuen saajaa koskevia tarkastuksia suorittavat myös tullit sekä eräät elintarvikkeisiin ja rehuihin liittyviä tarkastustehtäviä hoitavat viranomaiset, joiden tehtävät siirtyvät toukokuussa 2006 toimintansa aloittavalle elintarviketurvallisuusvirastolle. Maa- ja metsätalousministeriön toimeenpanolinja osana akkreditoitua maksajavirastoa on vastannut maaseudun kehittämisen yritys- ja hanketukien sekä eräiden interventiotoinnin tukien tarkastuksista. Samalla se on valvonut edellä mainittujen viranomaisten tekemien tuen saajaa koskevien tarkastusten laatua.

Kokonaisvastuu maaseutuviraston toimialaan kuuluvien maataloustukirahaston ja maaseuturahaston tukien valvonnasta kuuluisi maaseutuvirastolle. Tarkastusten suorittaminen tapahtuisi jatkossakin tukijärjestelmästä riippuen TE-keskusten, tullin tai Elintarviketurvallisuusviraston toimesta. Eräiden

tukijärjestelmien osalta Maaseutuvirasto vastaisi itse tarkastusten suorittamisesta. Maaseutuvirasto vastaisi tuen saajaa koskevien tarkastusten yhteensovittamisesta sekä muiden viranomaisten, maksajavirastotehtävänä suorittamien tarkastusten laadun valvonnasta.

Maaseuturahaston varojen osalta EY:n uuden rahoitusasetuksen 33 artiklan 2 kohdan nojalla maksajavirasto vastaa varojen käyttöä koskeviin sääntöjenvastaisuuksiin liittyvistä oikaisu-toimenpiteistä eli erityisesti maksetun tuen takaisinperinnästä. EY:n rahoitusasetuksen 32 artiklan 1 kohdan nojalla takaisinperityt maataloustukirahaston varat on suoritettava maksajavirastolle, joka puolestaan palauttaa ne maataloustukirahastolle. Maaseutuvirasto huolehtisi takaisinperintöjen seurannasta sekä takaisinperintöjä koskevien tietojen kokoamisesta, säilyttämisestä ja toimittamisesta edelleen maa- ja metsätalousministeriölle sekä komissiolle.

Maaseutuvirasto huolehtii edellä mainittujen maksajavirastotehtävien osalta tarvittavien lomakkeiden ja tietojärjestelmien suunnittelusta, ylläpidosta ja kehittämisestä, raportoinnista sekä asiakirjojen säilyttämisestä ja toimittamisesta komissiolle. Maaseutuviraston keskeisenä tehtävänä olisi myös sen vastuulla maksajavirastotehtäviä hoitavien viranomaisten ohjaus ja valvonta.

Maaseutuvirasto hoitaisi maksajavirastotehtävien ohella myös muita maataloustukirahastosta osaksi tai kokonaan rahoitettavien tukien toimeenpanon suunnittelu-, ylläpito- ja ohjaustehtäviä. Tällaisia tehtäviä olisivat tukijärjestelmien toimeenpanon suunnittelu ja kehittäminen, tuen saajien ohjeistus hakuoppaiden ja suosituksen luonteisten ohjeiden avulla, tuen myöntämiseen liittyvä kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten ohjaus ohjeiden, lomakkeiden, koulutuksen ja määräysten muodossa sekä toimeenpanossa tarvittavien tietojärjestelmien luominen, ylläpito ja kehittäminen.

Maaseutuvirastolle kuuluisi myös varsinaisia toimeenpanotehtäviä. EY:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan kuuluvien maataloustuotteiden markkinoiden tasapainottamiseen tähtäävien tukijärjestelmien osalta Maaseutuvirasto vastaisi maksajavirastotehtävien ohella tuen hakemiseen ja myöntämiseen liittyvistä tehtävistä. Se hoitaisi myös interventiovarastoinnin osalta tuotteiden ostamisen ja

myymisen sekä varastojen hallinnoinnin. Maaseutuvirasto vastaisi myös EU:n ruokavun kansallisesta toimeenpanosta.

Pykälän 2 kohdan mukaan Maaseutuvirasto hoitaisi myös maaseuturahaston varoista osarahoitettavan ohjelman hallinnointiin ja toimeenpanoon liittyviä tehtäviä. Tulevan ohjelmakauden osalta 2007—2013 näiden tehtävien hoitamisesta säädetään EY:n maaseutuasetuksessa ja sen nojalla annettavissa komission toimeenpanoasetuksissa.

EY:n maaseutuasetuksen 75 artiklassa tarkoitettuna hallintoviranomaisena toimisi maa- ja metsätalousministeriö. Hallintoviranomainen vastaa ohjelman tehokkaasta ja moitteettomasta toimeenpanosta. Sanotussa artiklassa säädetään hallintoviranomaisen tehtävistä, joiden hoitaminen voidaan kansallisesti siirtää muulle kuin hallintoviranomaiselle.

Maaseutuvirastolle siirrettävistä ohjelman hallinnointiin liittyvistä tehtävistä säädettäisiin maaseudun kehittämiseen liittyvien ohjelmien hallinnoinnista annettavan lain nojalla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Maaseutuvirasto huolehtisi ohjelman toimeenpanon ja sitä koskevan valtakunnallisen tiedotuksen järjestämisestä. Se vastaisi TE-keskusten sekä kuntien maaseutuelinkeinöviranomaisten ohjauksesta ja valvonnasta niiden hoitaessa ohjelman toimeenpanotehtäviä sekä paikallisten toimintaryhmien ohjauksesta ja valvonnasta niiden osallistuessa ohjelman toimeenpanoon. Lisäksi Maaseutuvirasto vastaisi ohjelman seurantajärjestelmien suunnittelusta, kehittämisestä ja ylläpidosta. Se huolehtisi myös eräistä muista hallintoviranomaisen vastuulla olevista tehtävistä.

Pykälän 3 kohdan mukaan kansallisten maa- ja puutarhatalouden sekä maaseudun kehittämistoimenpiteisiin myönnettävien tukien ja korvausten toimeenpanoon liittyvät tehtävät siirrettäisiin Maaseutuvirastolle. Kansallisten tukien laissa tarkoitettujen maa- ja puutarhatalouden tulotukien lisäksi Maaseutuvirastolle kuuluisi peto- ja hirvieläinten maataloudelle aiheuttamista vahingoista maksettavien korvausten toimeenpanoon liittyviä tehtäviä. Korvausten toimeenpanosta säädetään metsästyslain (615/1993) nojalla annetuissa valtioneuvoston asetuksissa (1162/2000) ja (277/2000).

Edellä mainittujen tukien ja korvausten

varsinaisten toimeenpanotehtävien hoitaminen on hajautettu varsin laajasti kansallisten maa- ja puutarhatalouden tukien sekä korvausten osalta kuntien maaseutuelinkeinöviranomaisille ja maaseudun kehittämistoimenpiteiden osalta TE-keskuksille. Maaseutuvirastolle kuuluisi pääosin vastaavia tehtäviä kuin 1 kohdassa tarkoitettujen tukien osalta on todettu maksajavirastotehtävistä sekä toimeenpanon suunnitteluun ja ohjaukseen liittyvistä tehtävistä. Valtion talousarviosta ja maatalouden kehittämisrahastosta rahoitettavien valtakunnallisten tutkimus- ja kehittämissankkeiden rahoituspäätösten tekeminen jäisi kuitenkin ministeriölle, jotta ministeriön strategioita tukevan tutkimustoiminnan kokonaisuuden hallinta ei heikkenisi.

Maaseutuvirastolle siirtyisi myös porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (275/2000) ja kolttalain (253/1995) mukaisia tehtäviä sekä rahoituslain mukaisia maatalouden rakennetoimenpiteisiin liittyviä tehtäviä. Myös näiden tukien varsinaiset toimeenpanotehtävät hoidetaan TE-keskuksissa. Lainamutoisten tukien toimeenpanoon osallistuvat myös luottolaitokset.

Kokonaan kansallisista varoista rahoitettaviin ohjelmiin sisältyvien maaseudun kehittämistoimenpiteiden osalta Maaseutuvirastolle voitaisiin siirtää pitkälti edellä selvitettyjä maaseuturahastosta rahoitettavien ohjelmien hallinnointi- ja toimeenpanotehtäviä vastavia tehtäviä. Hallinnointi- ja toimeenpanotehtävien hoitamisesta säädettäisiin maaseudun kehittämiseen liittyvien ohjelmien hallinnointia sekä maaseudun kehittämisen tukijärjestelmiä koskevassa lain säädännössä.

Pykälän 4 kohdassa säädettäisiin virastolle kuuluviksi tehtäviksi Euroopan yhteisön yhteiseen maatalouspolitiikkaan liittyvien tuotantokiintiöiden toimeenpano. Näitä ovat sonni-, härkä- ja uuhikiintiöt sekä sokeri-, isogluukoosi-, tärkkelysperuna- ja maitokiintiöt. Maaseutuvirastolle kuuluisi myös maataloustuotteiden tuontitodistusten ja eräiden näihin liittyvien tuontikiintiöiden hallinnointi. Näiden tehtävien hoitamisesta säädetään kansallisesti täytäntöönpanolaisissa ja tukitehtävälaisissa sekä niiden nojalla annetuissa asetuksissa. Lisäksi kiintiöiden toimeenpanoon liittyvänä tehtävänä Maaseutuviraston hoitettavaksi tulisivat yhteisön omien varojen järjestelmään kuuluvien sokerimaksujen pe-

rimiseen liittyvät tehtävät. Sokerimaksujen perimisestä säädetään Euroopan yhteisöjen omista varoista annetussa neuvoston päätöksessä 94/728/EY, EURATOM ja yhteisöjen omista varoista tehdyn päätöksen 94/728/EY, EURATOM soveltamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY, EURATOM) N:o 1159/2000. Kohdan mukaan Maaseutuvirastolle kuuluisi lisäksi hedelmä- ja vihannesalan yhteisestä markkinajärjestelystä annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2200/96 tarkoitettu hedelmän- ja vihannestuottajien tuottajaorganisaatioiden hyväksyminen ja tuottajaryhmittymien esihyväksyminen sekä toimintaohjelmien hyväksyminen.

Pykälän 5 kohdan mukaan maaseutuelinkeinorekisterien tietosisällön ylläpidosta ja kehittämisestä sekä tietojen luovuttamisesta vastaisi jatkossa oman toimialansa osalta Maaseutuvirasto. Rekisterien ylläpidosta sisällöstä, käytöstä ja tietojen luovuttamisesta säädetään maaseutuelinkeinorekisteristä annetussa laissa (1515/1994), jäljempänä maaseutuelinkeinorekisterilaki. Sanotussa laissa tarkoitettuihin rekistereihin sisältyy maaseutuviraston toimialaan kuuluvien tukien toimeenpanoa koskevaa ja toimeenpanon kannalta tärkeää tietoa. Maaseutuvirasto vastaisi toimialaansa kuuluvien rekisterien toimivuudesta ja tietosisällön virheettömyydestä.

Pykälän 6 kohdan mukaan Maaseutuvirastolle kuuluisivat 1 ja 3 kohdassa tarkoitettuihin maaseudun kehittämisen, maatalouden rakennetoimenpiteiden tai porotalouden länamuotoisiin tukiin, valtiontakauksiin, velkajärjestelyihin ja valtionvastuisiin liittyvä valtion edunvalvonta. Edunvalvonnalla tarkoitetaan mainituissa kohdissa selvitettyjen toimeenpanotehtävien lisäksi lainoihin ja takauksiin liittyvien hyvitys- ja perintätehtävien, velkajärjestelyiden sekä oikeudenkäyntien hoitamista.

Pykälän 7 kohdan mukaan Maaseutuvirasto hoitaisi 1—3 ja 6 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä vastaavat, eri säädösten nojalla ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyihin tukiin, lainoihin ja avustuksiin liittyvät tehtävät. Tällä tarkoitetaan muun muassa pykälän 1 kohdassa tarkoitettuja maksajavirastotehtäviä vastaavia tuen maksamiseen ja takaisinperintään sekä tarkastukseen liittyviä tehtäviä, joita maa- ja metsätalousministeriö

EMOTR:n ohjausosaston maksuviranomaisena taikka tavoite 1 -ohjelmien ja Leader-yhteisöaloiteohjelman hallintoviranomaistehtävinä hoitaa ohjelmakaudella 2000—2006. Vastaavia tehtäviä liittyy myös Interreg-yhteisöaloiteohjelmaan sisältyvän kansallisen rahoitusosuuden hallinnointiin. Vastaavasti kansallisia ohjelmia sekä tukijärjestelmiä koskevat monivuotisten tukien maksatukset, takaisinperinnät ja tarkastukset sekä muut toimeenpanotehtävät hoidettaisiin niin ikään Maaseutuvirastosta.

Pykälän 8 kohdan mukaan Maaseutuviraston tehtäviksi säädettäisiin rahoituslain ja maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain mukainen maanjärjestelytoiminta sekä 9 kohdan mukaan perintökaaren (40/1965) 25 luvun 8 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin jämmistöön kuuluvan maatalan jakamista koskevat lausunnot.

Pykälän 10 kohdan mukaan Maaseutuvirasto hoitaisi muut vastaavat toimeenpanotehtävät. Kohdassa tarkoitetaan tehtäviä, jotka eivät sisälly 1—9 kohdassa säädettyihin tehtäviin, eivätkä niiden lailla muodosta yhtenäistä tehtäväkokonaisuutta, mutta joilla on selvä toiminnallinen yhteys muualla pykälässä tarkoitettuihin tehtäviin. Esimerkkinä tällaisesta tehtävästä voidaan mainita kalatalouden ohjauksen rahoitusvälineestä ja Euroopan kalatalousrahastosta rahoitettujen hanketukien tarkastukset, joita on hoidettu maaseudun kehittämishankkeiden tarkastuksista vastaavassa yksikössä, jonka tehtävät siirrettäisiin Maaseutuvirastolle osana 1, 3, 4 ja 7 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä.

3 §. Ohjaus ja tiedonantovelvollisuus. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Maaseutuviraston velvollisuudesta toteuttaa toiminnassaan maa- ja metsätalousministeriön sille asettamia tavoitteita sekä suorittaa ne valmistelu-, seuranta- ja arviointitoimeksiannot, jotka maa- ja metsätalousministeriö sille antaa.

Pykälän 2 momentin mukaan Maaseutuviraston olisi salassapitosäännösten estämättä annettava maa- ja metsätalousministeriölle ne tiedot ja asiakirjat, joita ministeriö sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi tarvitsee. Maaseutuvirastolle kuuluvia tehtäviä hoidettaessa laaditut sekä sille toimitetut asiakirjat ja tallenteet sisältävät sellaista tietoa ohjelmien, kiintiöiden ja tukien toimeenpanosta,

joka on välttämätöntä maa- ja metsätalousministeriölle EY:n ja kansallisessa lainsäädännössä säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Ehdotetuilla säännöksillä turvattaisiin maa- ja metsätalousministeriölle yhteisön lainsäädännössä tarkoitettuna kansallisena toimivaltaisena viranomaisena ja EY:n varoista osarahoitetun ohjelman hallintoviranomaisena välttämättömät ohjaus- ja tiedonsaantioikeudet, jotka ovat laajemmat kuin tavallisesti ministeriön ja alaisen viraston välillä.

4 §. Viraston johto. Maaseutuvirastoa johtaisi ylijohtaja, jolle kuuluisi ratkaisovalta viraston päätettävissä asioista. Ylijohtaja voisi työjärjestyksellä siirtää ratkaisovaltaa muulle viraston virkamiehelle. Delegoituun ratkaisovaltaan liittyen ylijohtajalla olisi otto-oikeus asiaan, joka työjärjestyksen mukaan kuuluisi muun virkamiehen ratkaistavaksi.

5 §. Tarkemmat säännökset ja määräykset. Maaseutuviraston virkaan nimittämisestä, ylijohtajan tehtävistä sekä päätöksenteosta virastossa säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Maaseutuviraston sisäisistä toimintayksiköistä, esimiesasemassa olevien virkamiesten esimiesasemaan liittyvistä tehtävistä, sija-suuksista, sisäisestä johtamisesta sekä muista sisäiseen hallintoon kuuluvista asioista määrättäisiin ylijohtajan vahvistamalla työjärjestyksellä.

Maaseutuviraston organisaatiosta ja toimintayksiköiden sisäisestä työnjaosta päätettäessä on otettava huomioon yhteisön lainsäädännössä maksajavirastoa ja maksajavirastolle säädettyjen tehtävien hoitamista koskevat vaatimukset sekä muut asianmukaisen hallinto- ja valvontajärjestelmän takaamiseksi tarvittavat järjestelyt.

6 §. Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä toukokuuta 2007. Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

7 §. Tehtäviä koskevat siirtymäsäännökset. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi Maaseutuviraston tehtäviin liittyvistä siirtymäjärjestelyistä. Pykälän 1 momentin mukaan ehdotetun lain voimaan tullessa Maaseutuviraston käsiteltäväksi siirtyisivät ne maa- ja metsätalousministeriössä tai maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksessa vireillä olevat asiat, jotka tämän tai muun lain tai lain

nojalla annettavan asetuksen mukaan kuuluvat viraston tehtäviin.

Maaseutuviraston tehtäviin liittyvät sopimukset ja muut sitoumukset samoin kuin muiden vastuiden ja oikeuksien hoito siirtyisivät 2 momentin mukaan ehdotetun lain voimaan tullessa maa- ja metsätalousministeriöltä sekä maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselta virastolle.

Pykälän 3 momentin tarkoituksena on varmistaa, että säädökset, joissa säädetään Maaseutuvirastolle tämän lain voimaan tullessa siirtyvien tehtävien hoitamisesta, koskevat myös Maaseutuvirastoa.

8 §. Henkilöstöä koskevat siirtymäsäännökset. Pykälässä säädettäisiin Maaseutuviraston henkilöstöä koskevista siirtymätoimenpiteistä. Maa- ja metsätalousministeriö päättäisi erikseen maa- ja metsätalousministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen virka- ja työsopimussuhteisen henkilöstön sekä virkojen ja tehtävien siirtymisestä tämän lain voimaan tullessa virastoon. Virkojen siirtämiseen tai viran nimen muuttamiseen ei tarvittaisi virkamiehen suostumusta. Virkamiehen suostumus virkojen siirtämiseen kuitenkin tarvittaisiin siinä tapauksessa, että virka siirretään tämän työssäkäyntialueen ulkopuolelle. Työssäkäyntialueista säädetään työttömyysturvalain (1290/2002) nojalla annetulla työministeriön asetuksella (1368/2002). Työsopimussuhteisten, virastoon siirtyvien henkilöiden kanssa laaditaan uusi viraston kanssa tehtävä työsopimus.

Voimassa olevat virka- ja työsopimusten ehdot eivät siirron vuoksi muuttuisi ja täten palkkaus sekä muut palvelussuhteen ehdot kuten vuosilomat säilyvät siirtymävaiheessa entisellään. Maa- ja metsätalousministeriössä ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksessa on käytössä uudet palkkausjärjestelmät. Tavoitteena on, että viraston palkkausjärjestelmä saadaan käyttöön mahdollisimman pian.

Maa- ja metsätalousministeriö voisi tarvittaessa perustaa virastoon uusia virkoja ja niitä ensimmäisen kerran täytettäessä nimittää virkoihin. Virat, ylijohtajan virkaa lukuun ottamatta, voidaan tällöin täyttää haettavaksi julistamatta, jos virkaan nimitetään edellä tarkoitettu henkilö.

1.2. Laki maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta

1 §. Toimiala ja tehtävät. Pykälän 1 kohdan mukaan maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen, jäljempänä tietopalvelukeskus, tehtävänä on tuottaa ja julkaista maaseutuelinkeinotilastosta annetun lain (1197/1996) mukaisia tilastoja sekä tuottaa maaseutuelinkeinojen tilastointiin ja tietohuoltoon liittyviä palveluja.

Pykälän 2 kohdassa säädettäisiin tietopalvelukeskuksen tehtäväksi huolehtia maaseutuelinkeinorekisterilaisissa tarkoitettujen rekisterien ylläpidosta. Tietopalvelukeskus vastaisi rekisterin omistajana sanotussa laissa tarkoitettujen tilastokäyttöön perustettujen rekisterien sisällöstä ja ylläpidosta. Tällaisia rekistereitä ovat maatilarekisteri ja puutahayritysrekisteri. Tietopalvelukeskus vastaisi myös muiden maaseutuelinkeinorekisterilaisissa tarkoitettujen rekistereiden teknisestä ylläpidosta sisältöä koskevan vastuun kuuluessa sille viranomaiselle, joka omistaa rekisterin.

Pykälän 3 kohdan mukaan tietopalvelukeskus tuottaisi myös tietohallinnon asiantuntijapalveluita maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla. Asiantuntijapalveluilla tarkoitettaisiin erityisesti tietojärjestelmiin ja tietotekniikkaan liittyviä asiantuntijapalveluja.

2 §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, sillä pykälässä tarkoitettut tietopalvelukeskukselle säädetyt tehtävät siirrettäisiin Maaseutuviraston toimialaan kuuluvien tukien, palkkioiden ja lainojen toimeenpanoon liittyvien maksuliike-, kirjanpito- ja perintätehtävien osalta Maaseutuvirastolle. Eräiden muiden lainoihin liittyvien tehtävien siirtämisestä Valtiokorttorin hoidettavaksi on tarkoitus säätää erikseen. Yleiset maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan talous- ja henkilöstöpalvelut, joiden tuottamisesta tietopalvelukeskus nykyisin vastaa, hankitaan jatkossa Valtiokorttorin yhteydessä toimivasta palvelukeskuksesta.

8 §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, sillä pykälän 1 ja 3 momenteissa tarkoitettuja tehtäviä ei nykyään enää ole, ja pykälän 2 momentissa tarkoitettut tehtävät siirtyisivät Maaseutuviraston toimialaan kuuluvien avustusten ja lainojen osalta virastolle. Eräiden muiden lainojen ja valtion myyntihintasaamisten

osalta tehtävien siirtämisestä Valtiokorttorille säädetään erikseen.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä toukokuuta 2007.

Ennen Maaseutuviraston perustamista koskevan lakiehdotuksen voimaantumia voitaisiin ryhtyä toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen Maaseutuviraston toiminnan aloittamiseksi. Lakiehdotukseen sisältyvät säännökset Maaseutuvirastolle siirtyviä tehtäviä ja henkilöstöä koskevista siirtymäjärjestelyistä.

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta annetun lain muuttamista koskevan lain voimaan tullessa siirtyisivät Maaseutuviraston toimialaan kuuluvat tehtävät tietopalvelukeskukselta Maaseutuvirastolle. Myös tietopalvelukeskuksesta Maaseutuvirastoon siirtyviä tehtäviä ja henkilöstöä koskevista siirtymätoimenpiteistä säädettäisiin Maaseutuvirastosta annetussa laissa. Eräiden lainojen ja myyntisaamisten osalta tehtävien siirtämisestä tietopalvelukeskukselta Valtiokorttorille säädettäisiin erikseen lailla.

3. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Maaseutuvirastoa koskevan lakiehdotuksen tarkoituksena on perustaa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle uusi keskusvirasto. Laissa säädettäisiin perustuslain 119 §:n 2 momentissa edellytetyllä tavalla Maaseutuviraston yleisistä perusteista. Lailla ei perustettaisi Maaseutuvirastolle toimivaltaa, vaan säädettäisiin yleisellä tasolla tehtävistä, joiden hoitaminen siirrettäisiin Maaseutuviraston tehtäväksi. Maaseutuviraston tehtäviä ja toimivaltaa koskevat säännökset sisältyisivät sen toimialaan kuuluvia tukia, palkkioita, korvauksia ja kiintiöitä koskeviin yhteisön ja kansalliseen lainsäädäntöön.

Maaseutuvirastoa koskevaan lakiehdotukseen on otettu säännös, jonka mukaan Maaseutuvirasto olisi velvollinen luovuttamaan salassapitosäännösten estämättä maa- ja metsätalousministeriölle ne välttämättömät tiedot ja asiakirjat, joita ministeriö sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi tarvitsee. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä (PeVL 30/2005 vp ja PeVL 37/2005 vp) on katsottu,

ettei edellä mainitun kaltainen säännös ole perustuslain näkökulmasta ongelmallinen, jos tietojensaantioikeutta ei tarpeettomasti la-
venneta, ja se rajataan koskemaan ainoastaan välttämättömiä tietoja. Maa- ja metsätalous-
ministeriön tietojensaantioikeus on lakiehdotuksen 3 §:n 2 momentissa rajattu koskemaan ainoastaan ministeriölle säädettyjen tehtävien hoitamista varten välttämättömiä tietoja ja asiakirjoja. Tietojensaantioikeuden piiriin kuuluisivat muun muassa maa- ja metsätalousministeriölle yhteisön lainsäädännössä tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena ja ohjelman hallintoviranomaisena säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot. Näiden tehtävien sisältö määräytyy yksityis-

kohtaisesti yhteisön säädöksistä käsin.

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi Maaseutuviraston perustamisesta aiheutuvat muutokset. Lakiehdotukseen ei sisälly perustuslain kannalta ongelmallisia kohtia.

Hallituksen esitykseen ei sisälly sellaisia perustuslain ja säätämisyjärjestyksen kannalta merkityksellisiä ongelmia, jotka edellyttäisivät hallituksen käsityksen mukaan perustuslakivaliokunnan käsittelyä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**Maaseutuvirastosta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Toimiala

Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten toimenpiteiden, yhteisön rahoittamien maaseudun kehittämistoimien ja näitä täydentävien kansallisten toimenpiteiden toimeenpanotehtäviä varten on maa- ja metsätalousministeriön alainen Maaseutuvirasto.

2 §

Tehtävät

Maaseutuvirastolle kuuluvat siten kuin Euroopan yhteisön asetuksissa sekä kansallisissa laeissa ja niiden nojalla säädetään tai määrätään:

1) Euroopan maatalouden tukirahastosta rahoitettavien tukien, palkkioiden ja varaintokorvausten sekä Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta rahoitettavien tukien maksajavirasto- ja muut toimeenpanotehtävät;

2) Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta rahoitettavien ohjelmien hallintoihin ja toimeenpanoon liittyvät tehtävät;

3) maa-, puutarha- ja porotaloudelle, luontaiselinkeinoille, koltille sekä maaseudun kehittämistoimenpiteisiin myönnettävien kansallisten tukien ja korvausten toimeenpanoon liittyvät tehtävät;

4) Euroopan yhteisön yhteiseen maatalouspolitiikkaan liittyvien kiintiöiden toimeenpano, tuontitodistusten hallinnointi sekä tuottajaorganisaatioiden ja toimintaohjelmien hyväksyminen;

5) maaseutuelinkeinorekisteristä annetussa laissa (1515/1994) tarkoitettujen rekisterien tietosisällön ylläpito, kehittäminen ja tietojen luovuttaminen siltä osin kuin ne kuuluvat Maaseutuviraston toimialaan;

6) 1 ja 3 kohdassa tarkoitettuihin, lainamuotoisiin tukiin, valtiontakauksiin, velkajärjestelyihin ja valtionvastuisiin liittyvä valtion edunvalvonta;

7) 1—3 ja 6 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä vastaavat, yhteisön säädösten ja kansallisten säädösten nojalla ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyihin tukiin, lainoihin ja avustuksiin liittyvät tehtävät;

8) maanjärjestely;

9) jäämistöön kuuluvan maatilan jakamisesta annettavat lausunnot; ja

10) muut vastaavat toimeenpanotehtävät.

3 §

Ohjaus ja tiedonantovelvollisuus

Maaseutuviraston tulee toiminnassaan toteuttaa maa- ja metsätalousministeriön asettamia tavoitteita sekä suorittaa ne valmistelu-, seuranta- ja arviointitoimeksiannot, jotka maa- ja metsätalousministeriö sille antaa.

Viraston on salassapitosäännösten estämättä annettava maa- ja metsätalousministeriölle ne välttämättömät tiedot ja asiakirjat, joita ministeriö sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi tarvitsee.

4 §

Viraston johto

Maaseutuvirastoa johtaa ylijohtaja. Ylijoh-taja ratkaisee viraston päätettävät asiat.

Ylijoh-taja voi työjärjestyksellä siirtää rat-

kaisuvaltaa viraston muulle virkamiehelle. Ylijohtaja voi kuitenkin pidättää itsellään päätösvallan asiassa, jonka virkamies työjärjestyksen mukaan saisi ratkaista.

5 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Maaseutuviraston virkoihin nimittämisestä, ylijohtajan tehtävistä ja päätöksenteosta virastossa säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Viraston työjärjestyksessä määrätään viraston toimintayksiköistä, esimiesasemassa olevien virkamiesten tehtävistä, sijaisuuksista, sisäisestä johtamisesta ja muista sisäiseen hallintoon kuuluvista asioista. Ylijohtaja vahvistaa työjärjestyksen.

6 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen Maaseutuviraston toiminnan aloittamiseksi.

7 §

Tehtäviä koskevat siirtymäsäännökset

Tämän lain voimaan tullessa siirtyvät ne maa- ja metsätalousministeriössä ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksessa vireillä olevat asiat, jotka tämän tai muun lain taikka asetuksen mukaan kuuluvat Maaseutuviraston tehtäviin, Maaseutuviraston käsiteltäviksi.

Maaseutuviraston tehtäviin liittyvät sopimukset ja muut sitoumukset samoin kuin muiden vastuiden ja oikeuksien hoito siirtyvät tämän lain voimaan tullessa maa- ja metsätalousministeriöltä sekä maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselta Maaseutuvirastolle.

Mitä Maaseutuvirastolle tämän lain voimaan tullessa siirtyvien tehtävien hoidosta muualla säädetään, koskee lain voimaan tultua vastaavasti Maaseutuvirastoa, jollei toisin säädetä tai määrätä.

8 §

Henkilöstöä koskevat siirtymäsäännökset

Maa- ja metsätalousministeriössä sekä maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksessa Maaseutuvirastolle siirtyviä tehtäviä hoitava virka- ja työ sopimussuhteinen henkilöstö sekä vastaavat virat siirtyvät tämän lain voimaan tullessa Maaseutuviraston virkoihin ja tehtäviin maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä. Viran siirtäminen tai viran nimen muuttaminen ei edellytä virkamiehen suostumusta paitsi milloin se siirtyy toiselle työssäkäyntialueelle. Siirtyvä henkilöstö säilyttää siirtymähetkellä palvelussuhteensa ehtoihin liittyvät oikeutensa ja velvollisuutensa. Maa- ja metsätalousministeriö voi tarvittaessa perustaa Maaseutuvirastoon uusia virkoja ja niitä ensimmäisen kerran täytettäessä nimittää virkoihin. Virat, ylijohtajan virkaa lukuun ottamatta, voidaan tällöin täyttää haettaviksi julistamatta, jos virkaan nimitetään maa- ja metsätalousministeriön tai maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen palveluksessa oleva henkilö.

2.

Laki**maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta 4 päivänä joulukuuta 1992 annetun lain (1200/1992) 2 ja 8 §, sellaisena kuin niistä on 2 § osaksi laissa 1207/1994, sekä

muutetaan 1 §, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, seuraavasti:

1 §

Toimiala ja tehtävät

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus on maa- ja metsätalousministeriön alainen palveluyksikkö, jonka tehtävä on:

- 1) tuottaa ja julkaista maaseutuelinkeino-tilastoista annetun lain (1197/1996) mukaisia tilastoja sekä tuottaa maaseutuelinkeinojen tilastointiin ja tietohuoltoon liittyviä palveluja;
- 2) ylläpitää maaseutuelinkeinorekistereistä annetussa laissa (1515/1994) tarkoitettuja rekistereitä; ja

- 3) tuottaa tietohallinnon asiantuntijapalveluita maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2006.

Tämän lain voimaan tullessa siirtyvät Maaseutuviraston toimialaan kuuluvat tehtävät tietopalvelukeskuksesta Maaseutuvirastolle. Tietopalvelukeskuksen tehtäviä ja henkilöstöä koskevista siirtymätoimenpiteistä säädetään Maaseutuvirastosta annetussa laissa (/). Eräiden lainojen ja myyntisaamisten osalta tehtävien siirtämisestä tietopalvelukeskuksesta Valtiokonttorille säädetään erikseen lailla.

Helsingissä 21 päivänä huhtikuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Juha Korkea-aho*

2.

Laki**maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta 4 päivänä joulukuuta 1992 annetun lain (1200/1992) 2 ja 8 §, sellaisena kuin niistä on 2 § osaksi laissa 1207/1994, sekä

muutetaan 1 §, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Toimiala ja tehtävät

1 §

1 §

Toimiala ja tehtävät

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus on maa- ja metsätalousministeriön alainen palveluyksikkö, jonka tehtävä on:

1) tuottaa ja julkaista virallista maatalustilastoa;

2) tuottaa maaseutuelinkeinojen tilastointiin ja tietohuoltoon liittyviä palveluja;

3) ylläpitää maaseutuelinkeinorekisteriä;

4) huolehtia Euroopan unionin integroidun hallinto- ja valvontajärjestelmän tietoteknisistä asiantuntijatehtävistä maaseutuelinkeinojen osalta; sekä

5) tuottaa tietohallinnon asiantuntijapalveluja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle.

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus on maa- ja metsätalousministeriön alainen palveluyksikkö, jonka tehtävä on:

1) tuottaa ja julkaista *maaseutuelinkeino-tilastoista* annetun lain (1197/1996) mukaisia tilastoja sekä tuottaa maaseutuelinkeinojen tilastointiin ja tietohuoltoon liittyviä palveluja;

2) ylläpitää maaseutuelinkeinorekisteristä annetussa laissa (1515/1994) tarkoitettuja rekistereitä; ja

3) tuottaa tietohallinnon asiantuntijapalveluita maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla.

2 §

Tietopalvelukeskus voi hoitaa, sen estämättä mitä muulla lailla tai lain nojalla ennen tämän lain voimaantuloa on säädetty, maa- ja metsätalousministeriön ja sen hallinnonalan muiden virastojen ja laitosten talous-, henkilöstö- ja muita hallintotehtäviä siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Tietopalvelukeskus hoitaa maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain (657/66) mukaiset rahaston maksuliike-, kirjanpito- ja perintätehtävät.

Tietopalvelukeskus hoitaa interventiorahastosta annetun lain (1206/94) mukaiset rahaston maksuliike-, kirjanpito- ja tilastointitehtävät sekä muut tehtävät sen mukaan kuin siitä on erikseen säädetty tai määrätty.

(kumotaan)

2 §

8 §

Tietopalvelukeskuksen tulee suorittaa maatilatilastosta annetun lain (675/75) ja maataloushallinnon maatilarekisteristä annetun lain (1077/89) sekä niiden nojalla annettujen säännösten mukaan maatilahallitukselle ennen tämän lain voimaantuloa kuuluneet tehtävät. Mitä viimeksi mainituissa laissa säädetään maataloushallinnosta tarkoittaa vastedes maa- ja metsätalousministeriötä, maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskusta, kasvintuotannon tarkastuskeskusta, eläinlääkintä- ja elintarvikelaitosta, maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaa, maaseutuelinkeinopiirejä sekä kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisia.

Lisäksi tietopalvelukeskus suorittaa maatilahallitukselle kuuluneet eri säännösten ja määräysten mukaisten lainojen ja avustusten sekä lainojen hoitopalkkioiden ja korkohyvitysten maksatuksen ja takaisinperinnän sekä valtion kauppahintasaamisten perinnän samoin kuin mainittuihin toimenpiteisiin liittyvät valtion edun valvontatehtävät sekä velkakirjoihin ja takausten hoitoon liittyvät tehtävät.

Maa- ja metsätalousministeriö voi siirtää maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain (569/84), meijerikohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain (1303/88), maidon, sianlihan ja viljan vientikustannus-

(kumotaan)

8 §

maksusta annetun lain (1062/90), erikoiskasvien markkinoimismaksusta annetun lain (978/91) ja suurilta kana- ja sikatalousyrityksiltä kannettavista markkinoimismaksuista annetun lain (1038/78) nojalla maatalushallitukselle kuuluneet maksujen määräämiseen ja kantoon liittyvät tehtävät tai osan niistä tietopalvelukeskukselle.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 200.*

Tämän lain voimaan tullessa siirtyvät Maaseutuviraston toimialaan kuuluvat tehtävät tietopalvelukeskukselta Maaseutuvirastolle. Tietopalvelukeskuksen tehtäviä ja henkilöstöä koskevista siirtymätoimenpiteistä säädetään Maaseutuvirastosta annetussa laissa (/). Eräiden lainojen ja myyntisäämisten osalta tehtävien siirtämisestä tietopalvelukeskukselta Valtiokonttorille säädetään erikseen lailla.
